

DF Revy

04: Sektorcentrifugering – trainees, kompetenceudvikling og samarbejde i biblioteksverdenen
06: DEFF i fase 3 **09:** Ministeriernes Bibliotekssystem – MiniBIB fylder 25 år
10: Digitization of library material in Europe **13:** Usability Study af taksonomien på bibliotek.dk **15:** Fra information til viden via læring – PKM. En anmeldelse
17: DEFF på tværs: En temadag om Kreativ anvendelse af data **20:** Læring og leksikografi. Et fagleksikografisk projekt **22:** Universitetsbiblioteket i Fiolstræde lukker **24:** ”Du kan, du skal – men må du?”

DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING – DF Revy 30. årgang nr. 8, december 2007

Redaktion

Naja Porsild (ansvarshavende)
ASB Bibliotek
Handelshøjskolen
Aarhus Universitet
nap@asb.dk

Redaktionsudvalg

Bente Lope
Aalborg Universitetsbibliotek
bl@aub.aau.dk

Mai Aggerbeck
cvu vita
ma@cvuvita.dk

Gitte Behrens
Statsbiblioteket
gb@statsbiblioteket.dk

Simone Schipp von Branitz Nielsen
Det Kongelige Bibliotek
ssb@kb.dk

DF sekretariatet

Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Tangen 2
8200 Århus N
df@statsbiblioteket.dk

Abonnement 2007

Årsabonnement for ikke medlemmer 400 DKK,
plus porto.

Meddelelser om adresseændring og andet, der
vedrører ekspedition af DF Revy, bedes rettet til
DF sekretariatet

DF Revy	Deadline	Udkommer
Nr. 1	12. dec.	uge 4
Nr. 2	24. jan.	uge 9
Nr. 3	27. feb.	uge 14

Manuskripter sendes til redaktionens e-mail.

Announcepriser 2008

1/1 side: 3800 DKK
1/2 side: 2100 DKK
2-sidet indstik, 4 farver: 3800 DKK

Priserne er excl. moms.
Gentagelsesrabat 15%. Ved indrykning i en hel
årgang gives 25% rabat.

Alle henvendelser vedrørende annoncer bedes
rettet til redaktionen. (Se adresser ovenfor)

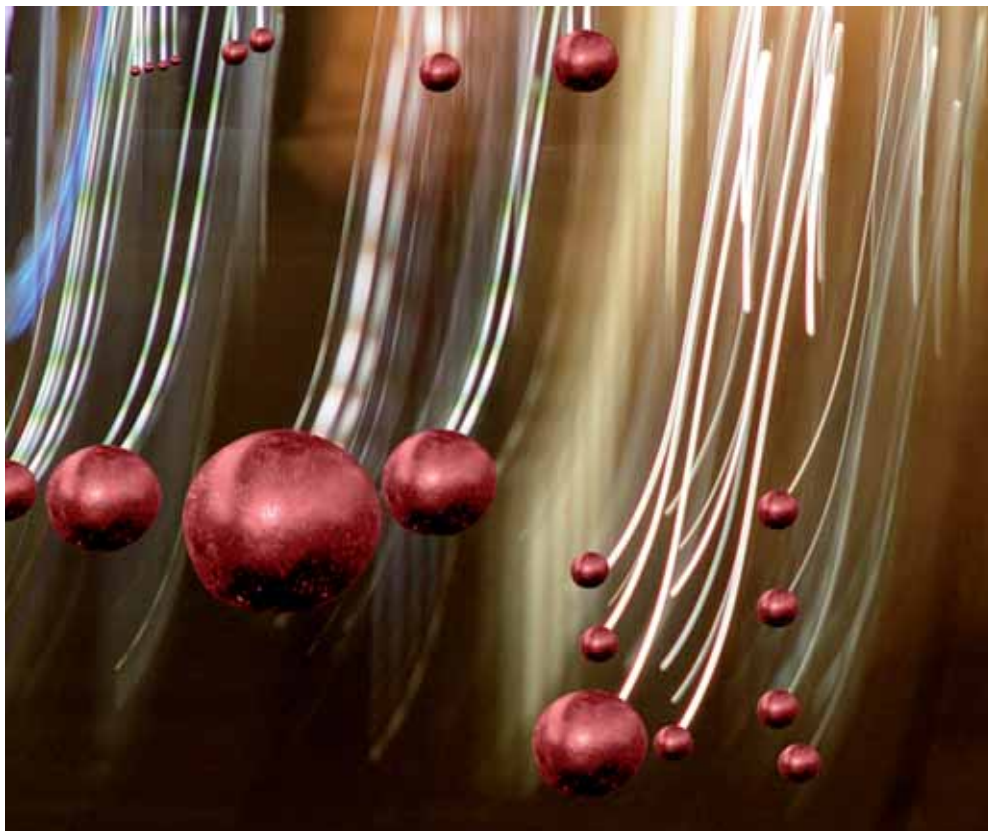
Grafisk design og fotos

Hreinn Gudlaugsson
hrg@asb.dk

Tryk

Elbo Grafisk A/S
Oplag: 1100
ISSN 0106-0503
ISSN (online) 1901-1903

Medlemmer af DF og abonnenter har online adgang
til DF Revy via DFs hjemmeside www.dfdf.dk

04: Sektorcentrifugering – trainees, kompetenceudvikling og samarbejde i biblioteksverden

Af Christian Lauersen og Anders Vestergaard

06: DEFF i fase 3

Af Bo Öhrström

09: Ministeriernes Bibliotekssystem – MiniBIB fylder 25 år

Af Peter V. Christensen

10 Digitization of library material in Europe

By Erland Kolding Nielsen

13: Usability Study af taksonomien på bibliotek.dk

Af Ulrik Sørensen

15: Fra information til viden via læring – PKM. En anmeldelse

Af Claus Bjerg

17: DEFF på tværs: En temadag om Kreativ anvendelse af data

Af Anne Andersen og Solveig Bach Sandal

20: Læring og leksikografi. Et fagleksikografisk projekt

Af Anne Lise Laursen

22: Universitetsbiblioteket i Fiolstræde lukker

Af Carsten Bach-Nielsen

24: ”Du kan, du skal – men må du?”

Af Hanne Marie Motzfeldt og Charlotte Bagger Tranberg

Tak for et godt samarbejde til alle vores skribenter og læsere

DF Revy
Redaktionen

”Fra alle os til alle jer”

www.dfrevy.dk bliver en realitet fra årsskiftet 2007/08! DF Revy går online via programmet ”Open Journal System” - et open access værktøj hosted hos CBS. DF Revy er fra årsskiftet både et trykt og online ”talerør” for Danmarks Forskningsbiblioteksforening og for forskningsbiblioteker i Danmark og Norden. Dermed får redaktionen et længe næret ønsket om større synlighed og lettere tilgængelighed opfyldt.

Traineeordninger har været anvendt i årtier, men er, et nyt fænomen indenfor den danske bibliotekssektor. Den 4-årige Traineeordning er etableret i tæt samarbejde mellem Bibliotekarforbundet, Dansk BiblioteksCenter, Københavns Universitetsbibliotek, CBS Bibliotek og Københavns Kommunes Biblioteker; Bibliotekarforbundet fungerer som tovholder og står for den løbende evaluering af ordningen. Et spændende alternativ for kompetenceudvikling og samarbejde i biblioteksverdenen. De fire studerende har lovet at følge op med endnu en artikel om traineeordningen til et senere nr. af DF Revy.

Med ændringer i både organisationsopbygning og styregruppe har DEFF i 2007 påbegyndt en ny fase. Vicedirektør for Biblioteksstyrelsen, Bo Öhrström, giver i sin artikel et overblik over

DEFFs strategiske overvejelser og den ny organisation. Artiklen belyser også trends i DEFFs omverden og DEFFs sammenhørende indsatser.

Det Kongelige Bibliotek var i oktober vært for en europæisk LIBER/EBLIDA-konference om ”Digitization of Library Material in Europe” med deltagelse af europæiske national- og universitetsbiblioteker, europæiske og amerikanske organisationer, herunder EU-kommissionen. Det Kgl. Biblioteks direktør, Erland Kolding Nielsen åbnede konferencen med en overordnet status om emnet og DF Revy har fornøjelsen af at kunne bringe artiklen i sin fulde ordlyd – omend på engelsk. Forfatterens afsluttende konklusion har allerede givet genlyd i *Computerworld* d. 23.10.

Efterlysning: Videndeling, bedre synlighed udadtil og dialog på tværs. Resultat: Fælles temadag under temaet ”Kreativ anvendelse af data”. Dagens 2 omdrejningspunkter – Web 2.0 og Den Nationale Databrønd kommenteres og fortolkes; forfatterne er ikke i tvivl om, at de sociale teknologiers potentiale som videndelingsværktøj er et rigtigt skridt på vejen mod synlighed, åbenhed og dialog!

Hvorfor stille særlige krav til fagordbøger? De nye leksikografiske teorier sætter brugeren

og brugerens situation i fokus. Når brugeren er oversætter, og brugerens opgave er oversættelse af fagtekster, og fagteksten ligger inden for eksempelvis et specifikt økonomisk område, kræves specifikke data og en specifik organisering af dem for at støtte brugeren optimalt. Læs mere om de udfordringer, der ligger i at integrere data til en brugervenlig fagordbog.

Biblioteksvirksomheden i det fine hus i Fiolstræde ophører - hvad skal den smukke, restaurerede og fredede bygning bruges til? Det er der endnu ikke taget stilling til. Det kunne være fristende at leje bygningen ud til kommercielle formål, lave en kaffedralet ud af den forhenværende bogkatedral, men det går nok ikke, skriver forfatteren i sin artikel. Hvad man end vælger, må man håbe, at det bliver velovervejet. Bygningen er et historiefyldt, arkitektonisk hovedværk, der fortjener at blive anvendt med stor varsomhed.

Forvaltningsret set med andre øjne. Kan visse tilbud af bibliotekernes service tolkes som værende juridisk suspekt? Hvor står bibliotekarens service i en ophavsretslig tolkning af f.eks. privat eksemplar fremstilling? Forfatterne giver en oplysende pointe om bibliotekarens arbejde set med juridiske øjne.

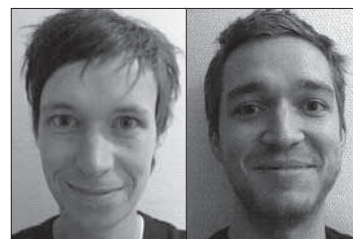
Sektorcentrifugering – trainees, kompetenceudvikling og samarbejde i biblioteksverdenen

Af Christian Lauersen og Anders Vestergaard

Det startede med en god ide og en erkendelse af, at der i vidensamfundet vil være øget behov for en arbejdsstyrke med større grad af mobilitet og tværfaglige kompetencer. På denne baggrund søsatte fire store biblioteksvirksomheder i Københavnsområdet sidste år et tværorganisatorisk traineeprojekt.

Christian Lauersen
cand.scient.bibl, trainee, DBC A/S
cul@dbc.dk

Anders Vestergaard
cand.scient.bibl, trainee, CBS Bibliotek
av.lib@cbs.dk

I maj 2006 kunne man i Bibliotekspresen læse en stillingsannoncer for et traineeprogram. Man søgte fire trainees til ansættelse i fire år, ét år ad gangen på fire forskellige arbejdspladser: CBS Bibliotek, Københavns Biblioteker, Det Kongelige Bibliotek og Dansk BiblioteksCenter A/S. Som trainee ville man i løbet af de fire år altså både få mulighed for at arbejde på et forskningsbibliotek, et folkebibliotek, et nationalbibliotek og en semi-privat biblioteksvirksomhed og det er netop her styrken i traineeprogrammet ligger. Ved at sende kompetencerne rundt i bibliotekssektoren vil man skabe grobund for en centrifugaleffekt, der kan bidrage med ny inspiration og energi til partnervirksomhederne og udvikle nye samarbejdsmodeller på tværs af den relativt sektoropdelte biblioteksverden. Samtidig vil det give de involverede trainees en unik mulighed for at prøve sig selv af på fire vidt forskellige arbejdspladser på relativt kort tid og give dem en bred indsigt i de udfordringer, de kan møde i forskellige typer biblioteksvirksomheder.

Fire forskellige virksomheder, fire forskellige trainees

Forfatterne til denne artikel sendte begge en ansøgning af sted, kom til samtale og sammen med Emilie Wieth-Knudsen og Heidi Dahl fik vi en stilling i traineeprogrammet med start fra september 2006. Det første år som studentermedhjælp for at gøre overgangen mellem kandidat-

studium og arbejdsliv til en periode præget af dynamik ved at give rum for at sammenholde teoretiske kundskaber med praktiske udfordringer – både i selve arbejdet men også i forhold til vores speciale, som skulle skrives med udgangspunkt i den partnerinstitution, vi var startet ved. Dette resulterede i fire vidt forskellige specialer, der alle angreb forskellige biblioteksfaglige eller organisationsteoretiske problemstillinger med udgangspunkt i de divergerende udfordringer, der kan være i relation til at drive biblioteksvirksomhed i vidensamfundet.

Det første år af traineordningen fungerede således som en opstartsfasen for ordningen, hvor vægten var ligeligt fordelt mellem arbejde og studier. En slags studentermedhjælp med privilegier kunne man kalde det, da vi i høj grad selv havde indflydelse på vores egne arbejdsopgaver og fik gode muligheder for at lære de enkelte institutioner at kende. Ordningen blev på denne måde søsat, både for den enkelte trainee og for den enkelte partnervirksomhed, således at den var fuldt sejlklar ved første jobskifte i september 2007.

De fire trainees har en fælles uddannelsesmæssig baggrund: vi er alle cand.scient.bibl'er, men hverken vores faglige profiler eller karriere-mæssige fokus er ens. Formålet fra partnerinstitutionernes side var ikke at rekruttere fire ensartede medarbejdere, ligesom det på ingen måder er skrevet i kortene, at vi vil bruge vores afsæt i trai-

neeprogrammet i samme retning. Alsidigheden og udvekslingen mellem de forskellige partnere er netop såvel et udgangspunkt for som en del af formålet med ordningen.

Hvad er en trainee?

Traineeordninger har – specielt i det private erhvervsliv været anvendt i årtier, men er, så vidt vi ved, et helt nyt fænomen indenfor den danske bibliotekssektor. Et unikt kendetegn ved den hér omtalte ordning er, at den i modsætning til traditionelle traineeordninger kører på tværs af fire forskellige virksomheder, der igen befinder sig indenfor både det kommunale, statslige og private område. Bibliotekarforbundet står som koordinator af programmet, men ejerskabet deles på lige fod på tværs af de forskellige partnere. Traditionelt forekommer traineeprogrammer indenfor én enkelt virksomhed, hvor en trainee f.eks. roterer mellem forskellige afdelinger eller gennemgår et struktureret program med henblik på ud fra sin uddannelsesmæssige baggrund at opbygge kompetencer, der matcher virksomhedens behov. Den stærke sammenhæng indenfor den danske bibliotekssektor er udgangspunktet for at ordningen har kunnet gribes an på en utraditionel, tværgående måde, der ikke bare retter sig mod den enkelte virksomhed, men også bibliotekssektoren som helhed.

Et typisk formål med traineeordninger er rekruttering af nyuddannede med fokus på et

Traineeordninger har – specielt i det private erhvervsliv været anvendt i årtier, men er, så vidt vi ved, et helt nyt fænomen indenfor den danske bibliotekssektor.

Som trainee ville man i løbet af de fire år altså både få mulighed for at arbejde på et forskningsbibliotek, et folkebibliotek, et nationalbibliotek og en semi-privat biblioteksvirksomhed og det er netop her styrken i traineeprogrammet ligger.

målrettet erhvervsforløb, der skal give såvel trainee som virksomhed adgang til relevante, tidssvarende kompetencer. ”Trainee” er i dag i høj grad et modeord og ses brugt i vidt forskellige betydninger, hvor et traineeforløb således kan dække over alt fra oplæring til kasseassistent i Føtex til en lederuddannelse hos Mærsk. I sit udgangspunkt dækker begrebet dog over en intensiv oplæring, hvor en teoretisk baggrund kombineres med den virkelighed, de enkelte virksomheder og medarbejdere eksisterer og opererer indenfor.

En trainee er hverken en praktikant eller en elev. En del af pointen i denne traineeordning er netop, at den enkelte trainee indgår i det daglige arbejde på linje med sine kollegaer for på den måde at få kendskab til og bidrage til løsningen af de opgaver, den pågældende virksomhed beskæftiger sig med. Dette vil netop også være det bedste udgangspunkt for at opbygge kompetencer med udgangspunkt i den enkelte partnerinstitution og dennes specifikke karakteristika, og efterfølgende føre dem videre og sætte dem i spil, når man rykker til næste virksomhed.

Evaluering, videndeling og forskning

Bibliotekarforbundet fungerer som tovholder på programmet og det er i deres regi, den løbende evaluering af ordningen foregår. Evalueringen fungerer som en art formel videndeling og finder sted for at sikre, at alle involverede parter befinder sig godt i programmet og for at tage eventuelle problemer i opløbet. Samtidig er formålet også at lære af hinandens erfaringer – gode som dårlige – og vande og gøde den centrifugaleffekt,

som er et af de primære formål med programmet; hvordan sikrer man, at de kompetencer, der er i spil, bliver flyttet mellem parterne, hvordan udvikler man nye samarbejds mønstre og fremmer mobiliteten på tværs af sektorerne og hvordan udmønter dette sig konkret i det daglige arbejdsliv? Den sidste faktor er et ikke uvæsentligt kardinalpunkt, da det i reglen syntes let nok at benytte bevingede begreber som ”større mobilitet”, ”kompetenceudvikling” osv., men i praksis kan være svært at se, hvordan de gode intentioner omsættes til praktiske resultater. Derfor er den løbende evaluering vigtig for at få italesat den konkrete udvikling af programmet. Herudover foregår der også en del uformel videndeling de fire trainees imellem, når vores veje krydses, hvad enten det er privat, til faglige arrangementer eller over en fyraftensøl.

I løbet af programmets første år blev der desuden knyttet et følgeforskningsprogram til traineeforløbet. Michael Kristiansson, der er lektor ved Danmarks Biblioteksskole, har budt ind på og er blevet engageret til at følge programmets udvikling gennem såkaldt aktionsforskning. Begrebet dækker over en type forskning, hvor forskeren indgår aktivt i og påvirker processerne. Således er det meningen, at følgeforskningen løbende skal være med til at sikre og styrke udbyttet af traineeprogrammet og observationerne vil således indgå som en del af forløbet og ikke blot danne grund for en efterfølgende evaluering. Tanken er samtidig, at den løbende forskning skal være med til at fastholde det teoretiske aspekt i traineeordningen. Dette skal i praksis foregå

gennem bl.a. scenarieworkshops og læsegruppearrangementer, der både involverer trainees og andre medarbejdere fra de fire virksomheder.

Som en del af traineeprogrammet har Bibliotekarforbundet etableret en mentorordning. De fire mentorer, der kommer fra Lyngby Bibliotek og bibliotekerne ved Det Danske Filminstitut, Novo Nordisk og Arkitektskolen, er karakteriserede ved deres alsidige og forskelligartede profiler. På den måde er det meningen, at de via deres erfaringer fra forskellige dele af biblioteksverdenen skal kunne fungere som sparringspartnere, både fagligt og personligt. Samtidig benytter Bibliotekarforbundet dette som en art pilotprojekt for fremtidige mentorordninger indenfor bibliotekssektoren.

Traineeprogrammets fremtid

Det er langt fra sikkert, og har heller ikke været idéen med programmet, at det nødvendigvis i fremtiden skal gentages i sin nuværende form. Det vil ikke nødvendigvis fungere at have flere sideløbende ordninger i de fire virksomheder. Traineeprogrammet er dog i høj grad åbent for kopiering og optimering indenfor biblioteksverden, nationalt som internationalt, ligesom de deltagende virksomheder også kan bruge erfaringerne herfra i udtænkningen af fremtidige, alternative rekrutterings- og oplæringsstrategier, eksempelvis i form af interne traineeprogrammer, der kører på tværs af afdelinger eller projekter.

I sit udgangspunkt dækker begrebet dog over en intensiv oplæring, hvor en teoretisk baggrund kombineres med den virkelighed, de enkelte virksomheder og medarbejdere eksisterer og opererer indenfor.

Som opfølgning på et indlæg på DEFs vinterinternat 2003 skrev jeg en artikel til DF Revy ”I fællesskabets ånd? Lokal eller fælles drift og udvikling”.

Bo Öhrström
DEFF / Biblioteksstyrelsen
BOE@bs.dk

Tidspunktet var specielt, idet det var lykkedes at afslutte DEF-projektet pr. 31. december 2002 på særdeles tilfredsstillende vis, og resultaterne fra projektperioden havde været så overbevisende, at DEF blev placeret på Finansloven fra 2003 med en driftsbevilling (ja, det hed DEF og ikke DEFF dengang). Jeg hæftede mig ved, at det var en stor præstation, idet den tilbagevendende besked fra ministerierne og koordinationsudvalget i mange år havde været, at der overhovedet ingen midler var til rådighed efter projektperioden, og at alle aktiviteter skulle være afsluttede eller bæredygtige uden centrale midler fra 1. januar 2003.

Nu i 2007 står DEFF igen i starten af endnu en ny fase, som jeg dermed har valgt at kalde fase 3. DEFF har efter fire år som permanent aktivitet fået en ny organisation med ny styregruppe, nye programområder og et øget fokus på konsolidering i tråd med institutionsfusioner og nationale digitaliseringsprocesser.

Jeg vil i det følgende give et overblik over DEFFs strategiske overvejelser og ny organisation og afslutningsvis se på trends i DEFFs omverden og DEFFs sammenhørende indsatser.

DEFF 2007

DEFFs strategiske fundament

Fællesnævneren for alle indsatser i DEFF er stadig samarbejde, og jeg gentager gerne, at en fælles indsats ofte giver flere og bedre resultater for de enkelte for samlet færre midler/ressourcer end isolerede, individuelle indsatser giver de enkelte. Ligeledes har jeg løbende sammenfattet grundprincipperne i DEFF på denne måde:

- Samarbejde, samarbejde...
- Fælles udnyttelse af ressourcer
- Samlet indsats giver oftest langt mere end summen af de individuelle indsatser
- Mindste modstands vej giver hurtigere resultater

- Konflikt giver konsensus

- Lad de store trække

Omkring den sidste bullit hører jeg ofte, at løbende besparelser i de store institutioner ikke som tidligere muliggør let allokering af ressourcer i disse institutioner til DEFF-projekter. Dette kan muligvis ses på en faldende egenfinansiering, men ikke desto mindre er det naturligvis muligt at få gennemført projekter, som institutionerne ser egne fordele i. Det er også stadig korrekt, at det normalt er lettere at reallokere ressourcer i en stor organisation end i en lille organisation.

Vision, mission og strategier for DEFF er i 2007 uændrede. Styregruppen har alene følt behov for at supplere disse med en række overvejelser om DEFFs kommende aktiviteter i en omverden præget af fusioner. Disse aktiviteter er i høj grad samarbejdsaktiviteter, og de kan ses som elementer i en samlet konsolideringsindsats for den digitale biblioteks- og informationsinfrastruktur.

Styregruppen konstaterer i sine strategiovervejelser, at med sammenlægningen af universiteter og sektorforskningsinstitutioner til færre og større enheder opstår et nyt landskab, der koblet med den informationsteknologiske udvikling åbner helt nye muligheder for samarbejde omkring biblioteks- og informationstjenester i bredeste forstand. Indenfor de mellemlange videregående uddannelser er en lignende omstrukturering i gang. I løbet af 2007-08 vil der blive etableret 6 - 8 professionshøjskoler, som samler de nuværende 22 CVU'er. Det betyder på biblioteksområdet, at der kan etableres en række uddannelsesbiblioteker af en størrelse, der kan være centrale aktører i den samlede biblioteks- og informationsstruktur.

Styregruppen konstaterer tillige, at konsolideringen på det digitale biblioteksområde synes med fordel at kunne bringes videre end til det

niveau, der udgøres af de nye store enheder, og DEFF vil kunne spille en væsentlig rolle som facilitator af denne udviklings- og konsolideringsproces.

Udover de nævnte sammenlægninger er der andre faktorer i omverdenen, der motiverer for fælles opgaveløsning og konsolidering til gavn for brugerne og resultaterne af deres arbejde. Der kan nævnes:

- Øget digitalisering af processer og ”content”
- Globalisering
- Forskningsinfrastruktur satsning gennem 3-årig pulje på finansloven
- Finansministeriets effektiviseringsstrategi
- Bevillingspres og øget kompleksitet i arbejdet
- Internationale muligheder gennem eksempelvis Knowledge Exchange partnerskabet

Formålet med fælles opgaveløsning og konsolidering er således at give brugerne serviceforbedringer, der overordnet leder til bedre resultater for den enkelte bruger og Danmark som helhed.

Denne strategi flytter vægten i DEFFs opgaver fra mange forskellige projekter mod øget konsolidering og national (fælles) udvikling. Konsolidering og fællesskab opnås stadig kun gennem frivillighed, og DEFFs midler og indsatser anvendes som hidtil primært til fællesskabets gavn.

DEFFs nye programgrupper

Gennemførelsen af ovennævnte konsolideringsstrategi har understøttet planerne for justering af DEFFs organisation. Andre grunde til organisationsjusteringerne var at tilgodese behovene hos de mange mindre institutioner, der blev en del af DEFF ved Undervisningsministeriets genintræden i DEFF, samt at sikre en bedre koordinering mellem programgrupperne i DEFF. Endelig var det ønsket, at organiseringen skulle bidrage til en bedre projektgennemførelse gennem en ændret arbejdsform.

Styregruppens hovedansvar er udarbejdelse af strategi og overordnede handlingsplaner, strategisk udsyn over hele DEFFs område, overordnede samarbejdsinitiativer samt godkendelse af handlingsplaner og projekter.

I den nye organisation blev der etableret tre programgrupper, der afspejler trelagsarkitekturen i DEFFs hidtidige udviklingsarbejde. De tre grupper er: Mødet med brugeren, Arkitektur & Middleware samt Informationsforsyning. Disse tre grupper suppleres af yderligere to grupper: Licensadministration og Nye institutioner. Disse passer ikke ind i trelagsarkitekturens temaer, men de indgår i organiseringen grundet deres strategiske betydning.

Licensadministrationen blev opdelt i to grupper, idet behovene for biblioteker ved universiteter og forskningsinstitutioner er forskellige fra uddannelsesbiblioteker. Grupperne er en væsentlig del af bibliotekernes samarbejde og en central del af DEFF. De har stor betydning i kraft af de omfattende økonomiske ressourcer, som bibliotekerne kanalisere gennem samarbejdet. I dag drejer det sig om over 120 millioner kr.

Programgruppen **Nye institutioner** blev etableret for at tilgodese nyere, mindre institutioner ønsker til udviklingen indenfor DEFF. Gruppen opsamler, diskuterer og prioriterer ønsker fra disse institutioner og leverer forslag til it-løsninger og projekter.

Programgruppen for **Informationsforsyning** arbejder med emner, der tidligere var placeret i de tre programgrupper e-læring, e-pulicering og licenser, og koordineringen forenkles således. Gruppens arbejdsområder omfatter licenser, e-publicering, institutional repositories, digitalisering, applikationer til slutbrugerens bearbejdning af indhold, e-læring og e-kompender.

Programgruppen for **Arkitektur & Middleware** fokuserer på udvikling af den fælles funktionalitet, som middleware tilbyder i en trelagsarkitektur. Gruppen beskæftiger sig med at idriftsætte løsninger, således at de udviklede løsninger kan drives i fællesskab eller af en leverandør. Gruppen beskæftiger sig desuden med udvikling af den overordnede fælles arkitektur og dermed sammenhængen mellem de tre lag i trelagsarkitekturen. Endelig beskæftiger gruppen sig også med forretningsprocesser inden for arkitekturen, herunder muligheden for etablering af shared services.

Programgruppen **Mødet med brugeren** arbejder med det øverste lag i trelagsarkitekturen. Aktiviteterne vil omfatte usability- og brugerundersøgelser, lokal indlejring af webservices, forsøg med nye brugergrænseflader, tværgående services som f.eks. biblioteksvagten og andre brugerrettede aktiviteter. Gruppen arbejder bl.a. således med de aktiviteter, der tidligere var pla-

ceret hos DEFFs programgrupper for portaler og brugerfaciliteter.

Bag den nye organisering ligger tillige et ønske om en mere præcis ansvarsfordeling mellem de forskellige lag i organisationen. Styregruppens hovedansvar er udarbejdelse af strategi og overordnede handlingsplaner, strategisk udsyn over hele DEFFs område, overordnede samarbejdsinitiativer samt godkendelse af handlingsplaner og projekter. Styregruppen har tillige ansvar for sikring af videndeling og koordinering mellem programgrupper.

Programgruppernes hovedansvar er udarbejdelse af handlingsplaner og projekter, nationalt og internationalt overblik over egne områder samt opfølgning og koordinering af projekter. Sekretariatets hovedansvar er daglig ledelse og koordinering, administration af midler, budgetopfølgning, licensarbejde (fra indkøb til drift af licenser), betjening af programgrupper herunder licensgrupper, betjening af styregruppe og koordinationsudvalg, gennemførelse af selvstændige projekter/indsatser på eget initiativ samt koordinering af øvrige arbejdsgrupper.

Den nye organisering er gennemført, og programgrupperne leverer nu handlingsplaner og mange projektansøgninger. Styregruppen kan nu hæve sit fokus og i højere grad koncentrere sig om at planlægge og gennemføre ny strategiudvikling i en åben proces med interessenterne.

Trends i omverdenen og DEFFs indsatser

Mens organiseringen blev gennemført, og de nye programgrupper udformede projektansøgninger, arbejdede DEFF i 2007 med udgangspunkt i en række trends i omverdenen med sammenhørende indsatser inden for strategiens rammer. Eksempler på trends i omverdenen er fokus på infrastruktur og øget konsolidering, og disse to emner beskrives efterfølgende.

Fokus på infrastruktur

Der opleves en stigende offentlig interesse for infrastruktur i alle former. Et væsentligt bidrag til denne fokus var det strategiske forskningsråds rapport fra december 2005 "Fremtidens forskningsinfrastruktur – kortlægning af behov og forslag til strategi", der bl.a. påpegede behovet for yderligere belysning af bibliotekernes rolle og leverancer, idet forskningsbibliotekerne er en del af videninfrastrukturen. DEFF søgte uden held at påvirke Globaliseringsrådet til indsatser for tilførsel og organisering af viden til videnssam-

fundet, og DEFF prøvede i maj 2007 igen at gøre opmærksom på behovet gennem en ansøgning til den nye forskningsinfrastrukturpulje.

Danmarks Nationale Elektroniske Informations Arkiv

DEFF søgte på forskningsbibliotekernes vegne midler til oprustning af den nationale forskningsinfrastruktur gennem etablering af et bredt nationalt digitalt arkiv af videnskabelige tidsskrifter, databaser og elektroniske dokumenter (e-bøger), som er så kostbare at købe, at de enkelte forskningsbiblioteker, universiteter og forskningsinstitutioner ikke har mulighed for at løfte opgaven inden for de løbende driftsbevillinger. Arkivet, Danmarks Nationale Elektroniske Informations Arkiv - DNEIA, ville give direkte online adgang til materialerne til det nationale akademiske miljø (universiteter og højere læreanstalter, sektorforskningsinstitutioner, sundhedssektoren, professionshøjskoler m.fl.). Gennem forskningsbibliotekerne vil hele offentligheden have adgang til dokumenterne. Arkivet ville berige og supplere de allerede eksisterende digitale informationsressourcer, og herudover ville arkivet også have værdi som selvstændig informationsressource. Arkivet ville give den enkelte forsker adgang uafhængigt af tid og sted, hvilket giver et fortrin i international sammenhæng. Arkivet ville effektivisere forskernes adgang til videnskabelig litteratur og primær litteratur – tidsmæssigt p.g.a. direkte online adgang, og kvalitativt som følge af avancerede søgefaciliteter. Erfaringer fra udlandet viser, at værdien af information er høj. For hvert 1 £ der bruges på anskaffelse af e-ressourcer af JISC (Joint Information Systems Committee), giver det samfundet en værdi på mindst 26 £.

DEFF fik afslag med begrundelsen at "Ekspertudvalget har vurderet, at projektemnet er centralt og af national betydning. Imidlertid er det vurderingen at interessetilkendegivelsen ikke i tilstrækkelig grad godtgør projektets bidrag til fremme af dansk forskning og teknologisk udvikling, samt at den ikke i tilstrækkelig grad godtgør projektets samfunds- og erhvervsmæssige nytte." DEFF og hermed forskningsbibliotekerne har således stadig en stor udfordring med at dokumentere værdien af deres indsats for forskningen.

Udvikling af platform for adgangsstyring

En anden indsats i DEFF på infrastrukturområdet er den fortsatte udvikling af en platform for adgangsstyring. Der arbejdes for udvikling

af ét fælles adgangsstyringssystem for forskningsinstitutioner samt institutioner med lang og mellemlang uddannelse herunder de tilhørende forskningsbiblioteker. Initiativet kaldes DK-AAI, og det er markant, idet det er lykkedes at skabe en bred national opbakning fra alle relevante interessenter.

Målet er, at brugerens adgang til adgangsbeskyttede informationsressourcer og tjenester skal være fleksibel og brugervenlig. Adgangen til forskellige ressourcer skal i størst muligt omfang baseres på de samme brugeroplysninger, hvad enten der er tale om licensbelagte kommercielle informationsressourcer, tjenester på andre institutioner eller kurser på egen institution. Brugere bør ikke opleve begrænsninger i autoriseret brug af materialer eller tjenester.

De tre års implementeringsindsats 2007-2009 finansieres bl.a. af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Undervisningsministeriet og Kulturministeriet. DEFF-sekretariatet har formandsposten i en styregruppe, og til gennemførelse af det praktiske arbejde er der etableret et mindre sekretariat. Dette skal sikre fastlæggelse af den videre organisering og finansiering samt etablering af de tekniske og juridiske rammer for tjenester og institutioner i DK-AAI føderationen. De første tjenester og institutioner vil perioden starte drift baseret på DK-AAI.

Der sikres en konstant overholdelse af Videnskabsministeriets anbefalinger og standarder samt internationale standarder. På sidstnævnte område er der etableret samarbejde med JISC (Joint Information Systems Committee, Storbritannien) og SURF (SURF Foundation, Holland), som har udmeldt, at denne teknologi nationalt vil være et krav til forlagene senest om 2 år. Ydermere ønsker DFG (Deutsche Forschungsgemeinschaft, Tyskland) at bidrage til standardiseringen på området.

DKA-AAI projektet følger tre spor:

- Fastlæggelse af driftsmodeller for den valgte tekniske løsning A-Select, der anvendes nationalt i Holland
- Søgning efter driver-applikationer herunder gennemførelse af pilotprojekter, adgang til elektroniske internationale ressourcer (tidsskrifter og databaser) samt international koordinering og erfaringsudveksling i regi af Knowledge Exchange
- Samarbejde med Borgerportalen (ITST) om brug af eller konvergens med Borgerportalens autentifikations infrastruktur.

Pulje til data til Integrated Search

En tredje indsats i DEFF på infrastrukturområdet var etableringen ultimo 2006 af en pulje på 1 mio. kr., der kan anvendes til at støtte projekter, der omfatter samarbejde om data, standarder mv., som kan bidrage til at harmonisere arkitektur-, data- og integrationsmæssige principper på tværs

af bibliotekerne. Projekterne skal have som formål at forbedre konkrete søge- og leveringsmuligheder i forbindelse med Integrated Search.

Målet med puljen er at sikre det bredest mulige samarbejde mellem de parter, der arbejder med integrated search i Danmark. Oprettelsen af puljen skal øge indsatsen og dermed resultaterne på området Integrated Search samt at etablere et samarbejde mellem de to front-end systemer for integrated search, der i øjeblikket arbejdes på i Danmark. På sigt er det ønsket, at der foregår en konsolidering omkring et enkelt system. På nuværende tidspunkt er der imidlertid behov for størst mulig grad af samarbejde for at sikre, at eksistensen af to front-end systemer ikke giver anledning til unødvendigt dobbeltarbejde eller paralleludvikling.

Puljen skal således primært anvendes til at sikre et samarbejde om, at data kan stilles til rådighed for integrated search uafhængigt af, hvilket front-end system der anvendes.

Der er foretaget forundersøgelser hos de aktive integrated search institutioner (KB, DTV, SB) med henblik på afdækning af databehov og evt. overlap. Herudover er DBC blevet inddraget foreløbigt vedr. e-bøger. Det faglige ansvar for projekter inden for puljeområdet er overdraget til programgruppen Informationsforsyning, mens Sekretariatet beholder det økonomiske ansvar for fordelingen af midler. Programgruppen har udarbejdet projektforslag til behandling på styregruppemødet i november.

Øget konsolidering

DEFF har i 2006-2007 på IT-området løbende arbejdet med forskellige konsolideringsaktiviteter. Målet er gennem konsolidering af drift og udvikling generelt:

- at opnå mere drift og udvikling for færre penge
- at forenkle udvikling, implementering og drift af stigende komplicerede tekniske løsninger
- at udføre IT-arbejde i bæredygtige IT-miljøer
- at konsolidere IT ud fra type af opgaveløsning frem for konsolidering efter geografi og/eller uden faglig sammenhæng.

Den tidligere DEFF-styregruppe har i 2006 brugt megen tid på diskussion af konsolideringsmuligheder i forskningsbibliotekssektoren, og et strategipapir blev udfærdiget primo 2007 til præcisering af DEFFs fremtidige indsatser. En specielt tidskrævende aktivitet var afsøgningen af konsolideringsmuligheder på området Integrated Search, hvor to systemer pt. er under opbygning i Danmark. De oplagte nationale fællesinteresser for data til systemerne er identificeret, og disse understøttes gennem den beskrevne pulje på 1 mio. kr. til opbygning af et fælles datareservoir for Integrated Search systemer.

I sommeren 2006 skitserede en arbejdsgruppe under Kulturministeriet visioner for brugerne,

organiseringen og IT-forsyningen i lyset af de kommende fusioner. Disse tanker blev siden koblet til et konsulentarbejde, der skulle analysere den tekniske arkitektur og konsolideringspotentialt for forskningsbibliotekerne. Gartner Group blev bestilt til at udføre denne analyse, der blev gennemført i foråret 2007.

Gartner konstaterer, at bibliotekerne gerne vil levere world class services, men udgangspunktet er bl.a., at bibliotekssystemer og arkiv/repository systemer er blevet commodity produkter, og at egenudviklede og eksisterende søgesystemer formodentlig vil blive overhalet af nye spillere på markedet. For bibliotekssystemerne gælder, at de generelt understøtter samme processer, og for mange IT-organisationer vurderes, at de ikke har tilstrækkelig kritisk masse. For de fem systemområder (bibliotekssystem, web-system, Integrated Search, registreringssystem, institutional repository) anvendes 3-4 forskellige systemer pr. område. Gartner peger derfor på, at der er et godt grundlag for at konsolidere, således at der kan reallokeres ressourcer fra dublerede ressourcer til at levere bedre IT til kunderne. Sammenfattende foreslår Gartner et fælles implementeringsprojekt, der konsoliderer og dermed frigør ressourcer.

DEFFs opdragsgivere (Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Undervisningsministeriet og Kulturministeriet) vurderer ikke, at det er praktisk muligt at gennemføre et fælles implementeringsprojekt, men de peger i stedet på, at DEFF støtter en konsoliderings- og konvergensstrategi, der følger disse linier over tid:

- Vælg samme systemer (ved naturlig forældelse, fusioner, teknologiskift mv.)
 - Konsolider drift (et eller flere kompetencecentre - offentligt og/eller kommercielt)
 - Konsolider udvikling (et eller flere kompetencecentre - offentligt og/eller kommercielt)
- Endelig kan DEFF bruge de kendte værktøjer:
- Fælles anskaffelse af system ved udbud:
 - DEFF delfinansierer et fælles system med krav om alle udbudsdeltageres anvendelse af systemet i en årrække i fælles drift og udvikling
 - Seed money til eksisterende løsning:
 - DEFF støtter nye institutioners brug af eksisterende løsning med krav om anvendelse af systemet i en årrække i fælles drift og udvikling

DEFF er således godt i gang med den nye fase 3. DEFF har markeret sig bredere på den nationale arena og fået solid anerkendelse internationalt, især gennem Knowledge Exchange partnerskabet. De nye programgrupper har sat masser af aktiviteter i gang og producerer et markant antal ansøgninger. Styregruppens overordnede plan er lagt for 2007 - 2008. Der er imidlertid stadig mange muligheder for forbedringer af det nationale samarbejde, og DEFF-sekretariatet vil intensivere indsatsen med at optimere dette.

Ministeriernes Bibliotekssystem – MiniBIB fylder 25 år

Af Peter V. Christensen

miniBIB

Peter V. Christensen
Informationskonsulent
DAB
pvc@dab.dk

Mellem jul og nytår 1982 afholdtes overtagelsesprøve på Det Administrative Bibliotek på det splinternye bibliotekssystem fra Regnecentralen, som senere blev kendt som RCLib.

Anskaffelsen af systemet skete på initiativ af Det Administrative Bibliotek og i samarbejde med Energistyrelsens og Industriministeriets biblioteker. Det var starten på bibliotekssamarbejdet MiniBIB, hvor bibliotekerne gennemgående er små og tæt integreret i statslige myndigheder. Det er statens firmabiblioteker.

To ting springer i øjet, når man ser tilbage over 25 år. Samarbejdsiden, hvor enkelte biblioteker valgte at udnytte stordriftsfordele ved at købe et fælles bibliotekssystem, var ny og meget utraditionel i ministerierne, hvor hvert ressortområde løste sine egne opgaver. Det tog en snes år, før biblioteksvæsenet tog ideen til sig og i dag er bibliotekssystemsamarbejdet almindelige. Det var de ikke for 25 år siden.

Onlinekatalogen var knapt nok opfundet i 1982. Det lokale bibliotekssystem var virkelig i sin vorden, og Statsbiblioteket var i gang med at etablere "SOL'en" (Statsbiblioteket OnLine). Tanken om, at mindre biblioteker kunne drive en onlinekatalog, var ligeledes usædvanlig.

Karakteristisk for samarbejdet har også været beslutningsprocessen. Der er ikke tale om en udbyder, som "hoster" nogle kunder. Bibliotekerne i MiniBIB har vidtgående indflydelse på samarbejdet og dets udvikling, selvom Det Administrative Bibliotek har det forvaltningsmæssige ansvar i forhold til sit ministerium. Motivet bag dette har været, at bibliotekerne skulle have en reel indflydelse på deres system, og det har været med til at skabe samarbejde og erfaringsudveksling. Det man i dag kalder "at netværke". Et eksempel herpå er, at man i de senere år har afholdt et fælles seminar med problemstillinger af særlig interesse for forvaltningsbibliotekerne.

MiniBIB har udviklet sig gennem årene og omfatter nu 33 biblioteker i centraladministrationens departementer og styrelser, Folketingets Bibliotek og enkelte forvaltningsfaglige biblioteker. På det teknologiske plan er katalogen blevet til et bibliotekssystem, der er indført en portal til eksterne ressourcer, SFX til de elektroniske tidsskrifter og som sidste skud på stammen er MiniBIB gået ind i det danske Primo-konsortium og er i gang med at implementere ét af de mest avancerede "discovery tools".

Der kan læses mere om MiniBIBs historie i Det Administrative Biblioteks Jubilæumsskrift s. 35-45.

www.dab.dk/Admin/udgivelse/pdf/jubi.pdf

Giver flere abonnementskilder flere abonnementsproblemer?

EBSCO kan hjælpe!

EBSCO gør abonnementsstyrelsen mere simpel og effektiv fra bestilling til fornyelse. Som en og samme leverandør af trykte og elektroniske tidsskrifter, e-bøger og databaseabonnementer kan EBSCO håndtere al bestilling og utallige adgangsdetaljer på jeres vegne. EBSCO kan lave detaljerede fakturaer, der forenkler budgetlægningen samt generere kundetilpassede statistikker til brug for analyse og udvikling af jeres beholdning af tidsskrifter.

Vores veletablerede service sparer biblioteket både personale- og økonomiske resurser ved at eliminere behovet for at kommunikere med forlagene. Fra behandlingen af almindelige tidsskriftabonnementer til større opgaver som elektronisk adgang kan EBSCO levere realistiske og nyttige løsninger.

Med vores ekspertise kan vi hjælpe jer. Kontakt EBSCO i dag.
Anna Lundén, salgschef ; tlf: +46 (0)73-663 02 41
e-post: alunden@ebSCO.com

EBSCO
INFORMATION SERVICES

www.ebSCO.com

Digitization of library material in Europe

Problems, obstacles and perspectives anno 2007

By Erland Kolding Nielsen

This paper deals only with retro digitization of library material in physical formats, not with digital born material whether this is acquired or harvested by libraries or archives.

Erland Kolding Nielsen,
Director General of the Royal
Library, Copenhagen
past President of LIBER
and ex officio member of CENL
ekn@kb.dk

Abstract: *This paper is a short introductory policy paper about the state-of-the art of digitization of library material in Europe, seen from the chief executive point of view of a big national and university library in the autumn of 2007. It focuses on current problems, obstacles, and some perspectives. What has been achieved, what are the problems and obstacles in terms of especially mass digitization in the light of the so-called Google challenge and the response by the Commission of the European Union, and what are the consequences likely to be?*

Introduction

Digitization of library and archive material has been part of library activities for about 15 years. Many national libraries and big university libraries, not to mention archives and other cultural institutions, have digitized – normally smaller – parts of their collections often without an overall plan or at any rate coordinated at national level. National schemes for systematic digitization are very rare, if existing anywhere at all.

The efforts and results are although both vast and many and very difficult to overview. The first documented overview of the digitization within national libraries has been carried out by the National Library of Austria on behalf of *The Conference of European National Librarians* (CENL) this year, and will be presented at this conference. Some of the conclusions are astonishing and rather disturbing.

What are, then, the characteristics of the achievement of libraries during these first 15 years? The CENL investigation reveals that only 1 % of the holdings has been digitized, i.e. approximately 4.7 mill. items, representing 17 mill. pages, so far.

- The main emphasis of digitization has been within newspapers, special collections and rare, fragile or heavily used material within this category, i.e. manuscripts, rare books, photos, maps etc.
- The priority and reason for digitization has been access, not preservation.
- Standards of digitization formats have varied, and are only now in the process of being settled and agreed upon in terms of permanence and preservation.
- Mass digitization has with two exceptions not been planned or carried out.
- Books (and journals), comprising only 12 %, i.e. 619,000 (of which 80 % again are Russian dissertations) have - again with two notable exceptions - not yet been systematically digitized at any systematic national level.
- Hardly any books from the 20th century have been digitized.
- European scholarly journals have not yet been retro digitized in any European country.

The investigation also shows what it will look like in 2012, if the present policies, priorities and financial conditions continue. The coming

EDL, *European Digital Library*, will be a library without books!

The case of the Royal Library

As a typical example of what a big – if not one of the biggest in Europe – national and university library like the Royal Library has done since it published the first digital texts on CD-ROM in 1989 and until now, where everything can be accessed over the Internet on the website, managed by a CMS, a *content management system*, and stored in a so-called DOMS, *digital object management system*, the following short overview can be considered representative for the present situation.

We have now digitized c. 175,000 digital objects, varying from fiction books over manuscripts to photographs, often as collections with new names for marketing purposes¹.

- Books: Access to a selection of important Danish literary classics until 1937. Special full text database *The Digital Archive of Danish Literature* (fiction). 2,300 books, 310,000 pp. since 1996.
- *Government reports since 1848*: c. 1,200, c. 200,000 pp. 2005-06.

¹ The digitized collections are described on the URL which gives access to the collections, central URL: www.kb.dk/da/nb/materialer/e-ressourcer/index.html

National schemes for systematic digitization are very rare, if existing anywhere at all.

- Manuscripts, archives, and rare books: Access to a small selection of important manuscripts and early prints (mostly Danish and European). 350 mss. and rare books, 71,000 pp. since 1996.
- Music: Access to a selection of musical scores, incl. manuscripts, mostly Danish composers. 3,600 prints and mss. 106,000 pp. since 1996.
- Photographs and maps: Access to a selection from the Danish National Photo Archive and the map collection. Subjects: Danish topography and portraits. 148,500 items digitised since 1996.
- Serials: Access to a small selection of Danish journals. A Danish counterpart to JStore is published this autumn with full retro digitisation of the first 10 main journals (ca. 35,000 articles) from the 19th century until today, called "tidsskrift.dk" (journal.dk). 14 serials digitised 316,000 pp. since 2003.

This overview is probably more or less representative of the current situation of many European national libraries anno 2007. It is apparently not enough, and it certainly does not address the problems of mass digitization of books and journals, the core collections of national and university libraries.

What are the present obstacles?

What are the obstacles for speeding up this situation and providing more digital content in the years to come?

Technology

The technology of digitization has developed fast over the last 5-8 years, and today I do not think that technology poses a problem, perhaps except a financial one. Scanners for different types of material, size and condition have been developed, including those that are necessary for valuable and/or fragile material. A bigger problem seems in many institutions and countries to be an organizational one: how to organize the digitization business – the production flow, most effectively and efficiently, especially on a broader scale regionally or nationally.

Digitization formats and preservation

The first 15 years showed a range of different formats, some of which were not liable or sufficient in terms of preservation, and that means that the digital material cannot always survive in new digital surroundings without enormous cost of preservation. It is now clear that at least parts

of what have already been digitized have to be digitized yet again in order to secure that output meets the requirements of current e-publishing and preservation standards.

At present, the cost of the full digitising process is still very high, and we can hardly imagine the process repeated even though technological advances make this desirable. This indicates that applicable standards for digitizing must support a compromise between the two extremes in financial terms:

- 1) Digitising for access on de facto browsers/players and
- 2) Digitising for substitution.

It is important from the perspective of a European Digital Library that the libraries can agree on formats suitable as a basis for access formats as well as long term preservation formats. Focusing on a rather limited number of open formats combined with strong collaboration within the library world should make it possible to define a dynamic set of best practices safeguarding the investment as long as possible.

Finance

Most national and some university libraries have already redirected quite large resources to digitization purposes, but as they rarely have got sufficient money for their overall activities, it is impossible to finance really big programs, e.g. mass digitization of books and journals. There is only one exception from this (France), and perhaps one or two under way, but not clarified yet.

Organization

In Denmark, we have an ongoing debate on who shall digitize how much for how many. We have this year established a business case that shows that the cheapest way of organizing digitization on a big scale is to concentrate the process and build up advanced digitization competence in a few big institutions.

The situation seems to be similar in other countries. Too many - often small - institutions or institutions with relevant collections of too modest volume want to digitize too little at too high a cost without being able to justify distributed costs of investment and management.

Copyright

By far the biggest obstacle today to digitization of material even after 1880 – apart from the financing – is the present legal situation of European copyright and the conditions and possibilities of negotiating and acquiring the right to

digitize objects within the 70 years' limit of the death of the copyright holder.

The extension of the copyright limit from 50 to 70 years after the death of the copyright holder was simply a catastrophe and an enormous obstacle to developing a relevant, adequate and comprehensive EDL with 20th century material of sufficient importance. The frequently emphasized balance between the interests of the copyright holders and the users, in casu the institutions trying to convert the physical material into the digital, has completely tilted to the advantage of the copyright holders. The legal demands of investigating and finding the heirs etc. are simply prohibitive for mass digitization projects with contents from the 20th century.

The sooner the European Commission understands this and acts accordingly, the better the chances of developing a comprehensive and relevant EDL at a level of cost of both production and administration within the range and possibilities of the institutions in question.

The Google challenge

The announcement in December 2004 by Google that they would start a massive digitization program of books – digitizing "the world's knowledge" (15 mill. books from originally six major research libraries) based on entire university library holdings from the 19th and 20th centuries especially from the USA and UK² was considered an enormous challenge to almost all European countries, as it could be foreseen that only fragments – and even arbitrary parts – of the national imprint would be incorporated. And the consequence of that could be that Anglo-American books would in the future dominate at all levels of education, research, scholarship and public use. I did agree then – and still do – with most of the main points of criticism voiced by my former French colleague, Jean-Noël Jeanneney in his book *Google and the Myth of Universal Knowledge: A View from Europe*³.

The response of the European Union

The response came quickly, but – in my opinion – inadequately, from the European Union on

²Cf. Ronald Milne: "The Google Mass Digitization Project at Oxford", LIBER Quarterly, vol. 16: 3-4, 2006.

³French ed. April 2006, Eng. s.y. Cf. also David Bearman: "Jean-Noël Jeanneney's Critique of Google: Private Sector Book Digitization and Digital Library Policy", D-Lib Magazine, December 2006, vol. 12:12.

It is important from the perspective of a European Digital Library that the libraries can agree on formats suitable as a basis for access formats as well as long term preservation formats.

The problem of mass digitization might be stated this way: it is either the state (the public sector) or Google! So what do we want?

LIGUE DES BIBLIOTHÈQUES EUROPÉENNES DE RECHERCHE ASSOCIATION OF EUROPEAN RESEARCH LIBRARIES

September 30, 2005, with the communication called *I2010: Digital Libraries*⁴, followed up by an extensive hearing process within the library, archive, museum and cultural sectors of Europe⁵, and finally the *Recommendation on the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation* by the Commission of August 24, 2006, to which all ministers of culture agreed in November 2006. This is the framework for digitisation policy actions of the European Commission in the years to come, including the project of the EDL, acronym for *The European Digital Library*, based on the already established service TEL, *The European Library*, a portal introduced by the Conference of European National Librarians some years ago.

I assume that you are all aware of the vision and content of the communication. There is, of course, in my opinion nothing wrong with the vision: a *European Digital Library* with more than 12 mill. objects by 2012, but the way the Commission addresses the financial problem of mass digitization and especially its expectations as to the possible results of public-private partnerships (PPP) are unrealistic, as there is no market in most European countries for digital products of this kind, with the exception of the English and Spanish speaking world, not even the French.

Conclusions

At the first presentation of the CENL-survey a month ago, it was concluded: "*On institutional level systematic content digitisation is daily practice in many European National Libraries. On the national and EU level there is a need for co-ordinated funding of mass digitization and building up a digital library infrastructure*".

Today we can foresee that the European Union will reach its goal in terms of digital content, defined as expected number of digital objects, in the EDL, even if the present situation, priorities, and level of activity should continue, but as it will be shown later today not only the National Libraries, the member states and the Union will have to address the problem that this constitutes a great risk! It can be predicted, too, that if priorities in financing and resource allocations are not changed – the EDL in 2010 or 2012 will still consist of mostly digital heritage objects (which is of course in itself not bad at all), but of all other categories than books and journals.

Why is that? Well, simply because if governments refuse to pay for mass digitization of their national imprint of books and journals, this will either not be done or done alone by private firms on terms that we normally are not willingly to accept in Europe.

Accordingly, the political issue to be addressed at both European and national level in all 47 European countries is: Who is going to pay for mass digitization of books and journals, and what restrictions to public or general use shall, will or must we accept in the future if it's done entirely by the private sector, i.e. Google or Microsoft?

A European digital library without access to the most important parts of the past and present from most scholarly angles – books and journals – is a chimaera even in the age of the Internet. But it is a prediction that might be fulfilled in due course, simply because the governments are too slow or do not see the threat, and because the Commission has really not understood the urgency of the problem, as it emerges today.

The problem of mass digitization might be stated this way: it is either the state (the public sector) or Google! So what do we want? Free access or restricted access to what has been free so far in the physical world, but now on market terms in a marketplace without real competition?

I hope that this conference shall address this problem among many others. Thank you for your attention.

⁴ http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm. The website has a good overview of the policy actions and documents within the field.

⁵ Responses from LIBER and CENL cf. their websites.

Accordingly, the political issue to be addressed at both European and national level in all 47 European countries is: Who is going to pay for mass digitization of books and journals, and what restrictions to public or general use shall, will or must we accept in the future if it's done entirely by the private sector, i.e. Google or Microsoft?

Usability Study af taksonomien på bibliotek.dk

Af Ulrik Sørensen

Som afslutning på kandidatuddannelsen på Danmarks Biblioteksskole udarbejdede jeg et speciale, hvis fokus og problemstilling var at undersøge brugbarheden og tilgængeligheden af emneoversigten i bibliotek.dk. Specialet blev udarbejdet i samarbejde med DBC og havde udformning som et usability study.

Ulrik Sørensen
Cand. Scient.Bibl. stud., DB
ulrik_s@hotmail.com

Problemformuleringen satte fokus på brugervenligheden af de fire Query Modification funktioner, der findes i taksonomien, samt forståeligheden af labels i taksonomien.

Metoden opdeltes i to dele, der omhandlede henholdsvis den teoretiske baggrund for specialet og den empiriske indsamlings- og analysemetode.

Med henblik på at få et overblik over taksonomiers teoretiske baggrund og anvendelsesmuligheder undersøges de bagvedliggende teorier for disse områder. En taksonomi er oprindeligt et naturvidenskabeligt klassifikationsværktøj, hvorfor en del af teorien stammer herfra. Det fastslås ud fra et naturvidenskabeligt synspunkt, at taksonomier skal være exhaustive og gensidigt udelukkende. Taksonomiers nutidige anvendelse falder ligeledes ind under informationsvidenskaben, hvor der ikke pålægges samme strenge regelsæt, idet taksonomier i højere grad anvendes i forbindelse med IT og Internettet og har til hensigt at gøre Information Retrieval (IR) lettere for brugere af et givet system.

En ramme for udviklingen og anvendelsen af taksonomier i informationsvidenskaben etableres ud fra en række artikler, der fungerede som nedslagspunkter i udviklingen af taksonomier i informationsvidenskaben. Det fastslås herved, at udviklingen af taksonomier har fulgt udviklingen af Internettet, og er gået fra at være et klassifikationssystem, der holdt styr på information i forbindelse med bl.a. brugerundersøgelser til optimering af søgninger i søgesystemer.

Query Modification er en metode til at omformulere en søgning, således at resultatet bliver optimeret i forhold til brugerens informationsbehov. De fire QM-funktioner, der optræder i bibliotek.dk's taksonomi, er forskellige muligheder for at udvide en emnekategori ved at klikke på enten titlen på en emnekategori, eller et +-ikon, der optræder foran emnekategoriens titel, eller på et eksempel på de undergrupper, der findes i de respektive emnekategorier, eller fire punkummer, der optræder efter eksemplerne på undergrupper, der hvor en emnekategori indeholder flere undergrupper, end der optræder i eksemplerne under emnekategoriens titel.

Metodens anden del omhandlede indsamlingen og behandlingen af empiri i forbindelse med usability study. Fiktive informationsbehov tilbyder et kontrol-element uden at mindske validiteten af en brugerundersøgelse (Borlund (2000)), og det faldt derfor lige for at anvende disse i forbindelse med specialet. Tre fiktive informationsbehov udarbejdedes og blev senere præsenteret for testpersonerne og skulle løses ved søgning i taksonomien.

Dataanalysen blev udformet som en deskriptiv analyse, hvori testpersonernes anvendelse og forståelse af taksonomien og dens labels fortolkes ud fra problemformuleringens fokusområder, de foretagne observationer og indsamlede data.

Selve undersøgelsen blev udført i forhold til de værktøjer og metode, der er beskrevet ovenfor. Ti testpersoner, der alle var studerende og i alderen 15 til 25 år, blev udvalgt, idet denne målgruppe

blot var en indsnævring af bibliotek.dk's og taksonomiens primære brugergruppe, nemlig unge studerende i alderen mellem 13 og 25 år (Larsen (2004)).

FIND LITTERATUR OM STORKOMMUNERNE

Din lærer har givet dig en opgave om kommunalreformen, der trådte i kraft 1. januar 2007. Du skal finde noget materiale omkring baggrunden for dannelsen af storkommunerne og de konsekvenser, det har haft.

Eksempel på fiktivt informationsbehov

Antallet af testpersoner blev påvirket af *The Evaluator Effect* (Hertzum & Jacobsen (2001), Jacobsen, Hertzum & John (1998)), der beskriver, hvordan forskellige testpersoner lægger mærke til forskellige funktioner og eventuelle fejl under en undersøgelse, hvorfor det vil være et naturligt træk at anvende flere testpersoner og dermed opnå en større dækning af evaluering af taksonomiens funktioner og de eventuelle fejl, den måtte indeholde. Til denne undersøgelse anvendtes altså ti testpersoner, idet det skønnedes, at dette antal kunne udtrække den mængde data, der var nødvendig til specialets dataanalyse og konklusion.

Query Modification er en metode til at omformulere en søgning, således at resultatet bliver optimeret i forhold til brugerens informationsbehov.

Undersøgelsen fandt sted på Hjørring Bibliotek, der stillede internetadgang og plads til rådighed, hvor testpersonerne blev sat ind i opgaven og bedt om at løse de fiktive informationsbehov. Mens testpersonerne løste informationsbehovene, blev deres bevægelser rundt i taksonomien observeret dels af et log-program, der optog museklik, dels blev de bedt om at tænke højt, når de bevægede sig rundt i taksonomien, hvilket blev optaget via en voice recorder, og dels via testlederens noter.

Dataanalysen af de indsamlede data konkluderede, at taksonomien overordnet var et godt søgeværktøj, som testpersonerne relativt hurtigt kunne sætte sig ind i og anvende med gode resultater. Det var overvejende to af de fire QM-funktioner (emnekategoriernes titel og de viste eksempler på emnekategoriernes undergrupper), der blev anvendt af testpersonerne, den tredje funktion blev anvendt en enkelt gang (de

fire punkttumer, der optræder efter eksemplerne på undergrupper, der hvor en emnekategori indeholder flere undergrupper, end der optræder i eksemplerne under emnekategoriens titel), og den sidste funktion blev ikke anvendt (+-ikonet foran emnekategoriernes titel). De to primært anvendte funktioner var samtidig de mest tydelige, og illustrerede dermed betydningen af at synliggøre sådanne funktioner.

Taksonomiens labels var overordnet forståelige for testpersoner. Et par enkelte labels' betydning var ikke forståelige for testpersonerne og et par enkelte labels skabte lidt forvirring omkring deres placering blandt testpersonerne.

Konklusionen fandt, at et tværgående emne kan placeres flere steder i en taksonomi, der er hjemmehørende i informationsvidenskabens mere lempelige verden frem for naturvidenskabernes strenge regelbaserede taksonomier.

Referencer

- Borlund, P. (2000). *The Development of a Method for the Evaluation of Interactive Information Retrieval Systems*. *Journal of Documentation*, 53(3), 225-250.
- Hertzum, M & Jacobsen, N.E. (2001). *The Evaluator Effect: A Chilling Fact about Usability Evaluation Methods*. *International Journal of Human-Computer Interaction* 13(4):421-443.
- Jacobsen, N.E., Hertzum, M. & John, B.E. (1998). *The Evaluator Effect in Usability Studies: Problem Detection and Severity Judgments*. *Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society 42nd Annual Meeting* (Chicago, October 5-9, 1998), 1336-1340.
- Larsen, K. (2004). *Høringsmateriale om emnehierarki*. *Biblioteksstyrelsen*, s. 1-8.

Dataanalysen af de indsamlede data konkluderede, at taksonomien overordnet var et godt søgeværktøj, som testpersonerne relativt hurtigt kunne sætte sig ind i og anvende med gode resultater.

Fra information til viden via læring – PKM

En anmeldelse

Af Claus Bjerg

Publikationen "Personligt Knowledge Management – fra information til viden via læring" sætter på en meget velfunderet måde fokus på det enkelte menneskes videnopbygning og læreprocesser.

Claus Bjerg
Cand. scient. bibl.
VIA University College
Biblioteket.
Pædagoguddannelsen Viborg.

Personligt Knowledge Management (PKM) tilgangen er udviklet af forskere fra ASB/Handelshøjskolen i Aarhus, Aarhus Universitet og Danmarks Biblioteksskole og er et bud på en avanceret og postmoderne "studie- og læringsmetode" til studerende, videnarbejdere og undervisere. PKM er et bud på at udvikle den enkeltes evne til "at lære at lære" med inddragelse af de centrale teorier og begreber indenfor læring-pædagogik, knowledge management og informationssøgning. Forfatterne understreger vigtigheden af, at den enkelte udvikler en reflekterende holdning til sin egen viden, læring og informationsøgning.

Den individuelle videnskabelsesproces ses fra videnskabelige og faglige positioner som knowledge management, læring og informationskompetence, og denne bog søger, via tilgangen at give den enkelte inspiration og redskaber til at håndtere egen læreproces og videnskabelse. PKM er udviklet siden 2002 af lektorerne Marianne Grove Ditlevsen, Ole Lauridsen og Peter Kastberg, Institut for Sprog og Erhvervs kommunikation (ASB), lektor Trine Schreiber, Institut for Biblioteksudvikling, Danmarks Biblioteksskole, og udviklingskonsulent Karen Harbo ASB Bibliotek. PKM tilgangen er anvendt i konkrete undervisningsforløb på ASB/Handelshøjskolen i Aarhus.

Denne måde at arbejde med informations- og studiemetodiske kompetencer på er både spændende og relevant for bibliotekarer, der arbejder i organisationer, i virksomheder og på uddannelsesinstitutioner, hvor facilitering af lærings- og videnskabelsesprocesser er i fokus. PKM-tilgangen kan efter min opfattelse være et værktøj til en mere aktiv, målrettet individualiseret informationsfaglig vejledning og formidling og give ideer til en bedre informationskompetenceudvikling for elever, studerende mv.

PKM kan dermed bidrage/inspirere til den nødvendige udvikling af den bibliotekariske praksis som videnformidler og facilitator af videnudvikling.

PKM sætter således fokus på måden, den enkelte optager og bearbejder nye informationer i lærings- og videnskabelende sammenhænge, individuelt og i projektgrupper, samtidig med at tilgangen forholder sig til de sociale sammenhænge, hvori disse processer finder sted.

PKM tilgangen baserer sig på centrale læringsteoretikere som Piaget, Bateson, Dunn og Dunn og Illeris, på centrale knowledge-management forskere som Choo, Nonaka, Tagueuchi og Davenport, samt fra forskere fra informationsvidenskabens som Ellis, Bates og Kuhlthau, som alle præsenteres fornuftigt som grundlag for tilgangen.

Bogen starter med at beskrive PKM-konceptets knowledge management fundament, blandt andet SEKI modellen med dens beskrivelse af vidensbaserede handlinger og hvorledes tavs viden gøres eksplicit. Begreberne information og viden gennemgås og det understreges, at det at have adgang til data og informationer ikke er det samme som at have viden. Der argumenteres i første kapitel på bedste postmoderne vis for relevansen af at se på individet som sin egen væsentligste ressource i sit videnarbejde blandt andet gennem udvikling af en spændende videnmatrice, der tydeliggør de personlige erkendelses- og videnprocesser (s. 36), som er vigtige at forholde sig til. I det følgende kapitel redegøres fint for konstruktivistisk læringsteori og for processen – fra information til viden gennem læring. Endvidere beskrives Piagets centrale begreber assimilation, akkomodation og ligevægt, og hans forklaring på hvordan læring sker i en veksling mellem assimilation og akkomodative processer, via Knud Illeris' glimrende tilgang. Batesons

feed-back og kalibrerings begreb inddrages og samlet gives en grundlæggende forståelse af den enkeltes lærings- og videnskabelsesproces.

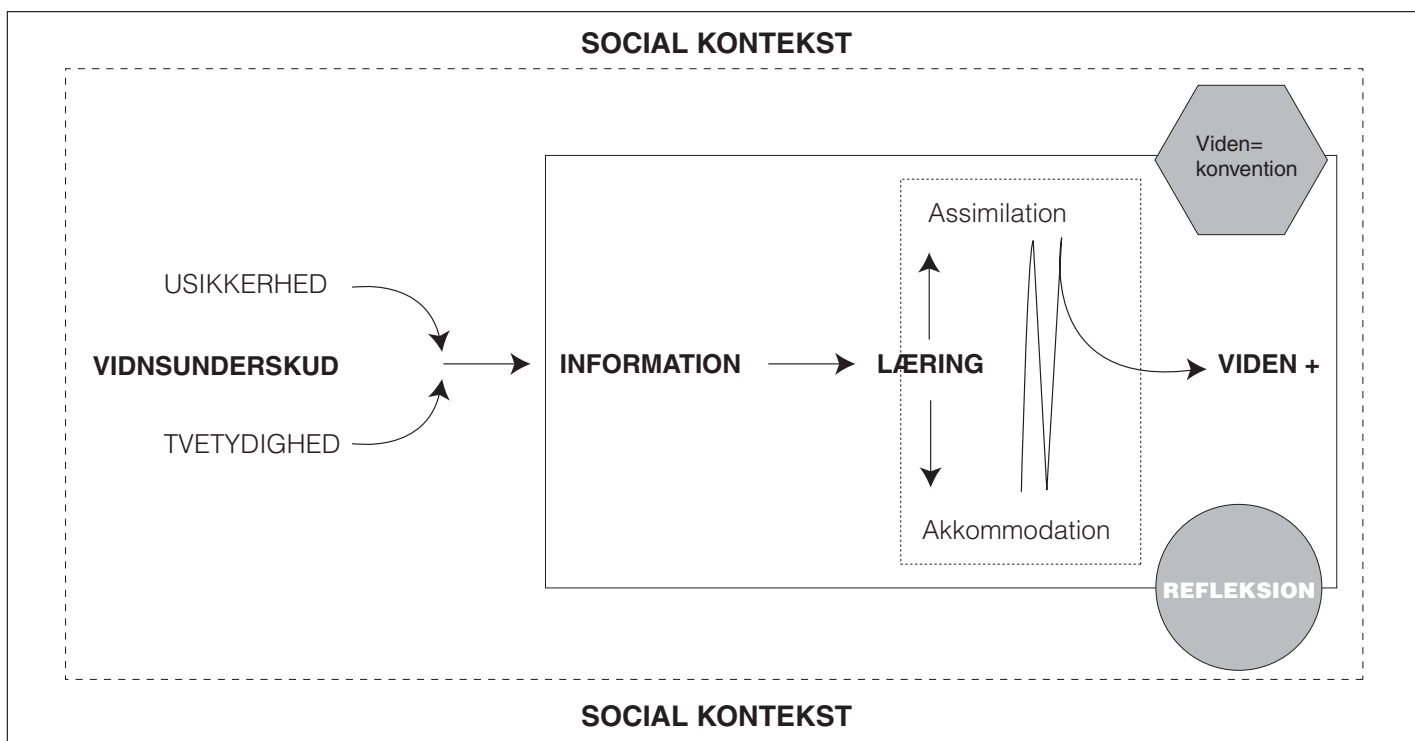
Et meget centralt aspekt i Personligt Knowledge Management er vigtigheden af den enkeltes refleksion, som er en vigtig forudsætning for tilegnelse, læring og opbygning af ny viden på basis af allerede kendt viden. Bevidste refleksioner i læreprocessens forskellige faser fører ifølge forfatterne, og med anvendelse af læringsteoretikeren Knud Illeris, til metalæring, som igen fører til nye forståelser og viden på overordnet niveau.

Refleksionens centrale rolle illustreres i forfatterens PKM model (se illustrationen s. 16), som giver en fin forståelse/ramme for den måde nye informationer optages og bearbejdes på i videnskabelsesprocessen. Modellen understreger vigtigheden af en reflekterende holdning til den enkeltes lærings- og videnskabelsesprocesser.

Da konkrete videnskabelsesprocesser og dermed personlig læring ifølge bogens forfatter antages at være forskellige fra person til person og blandt andet afhængig af den måde, som den enkelte træffer beslutninger på, introduceres forskellige beslutningstagningsmodeller: en rationel, en regelbaseret og en improvisatorisk model. Dette har til formål at få den enkelte til at tænke over sin egen måde at træffe beslutninger på i sin videnskabelses- og læreproces og dermed måske via personlige beslutninger ændre disse processer. En afsluttende case illustrerer på udmærket vis sammenhængen mellem beslutningsprocesser og læreprocesser.

De næste tre kapitler i bogen præsenterer tre PKM-teknikker til understøttelse og optimering af den enkeltes personlige læreproces:

1. Valg af informationssøgningsmetoder
2. Mapping-metoder (informations-, koncept- og videnkort)
3. Læringsstil (erkendelse af læringsstil)

På basis af informationsvidenskabelig teori anskues sammenhængen mellem informations-søgning og læring, og i kapitel 4 beskrives forskellige informationssøgningsmodeller, hvis fordele og ulemper i en PKM sammenhæng anskueliggøres. Den rationelle, lineare og systematiske informationssøgningsmodel, der postuleres som en fremadskridende proces med opstilling af søgestrategi og søgeprofiler diskuteres. Forfatterne inddrager to andre modeller som sætter fokus på det personlige aspekt, og på den enkeltes refleksion over sine informations-søgningsprocesser. Disse modeller giver konkrete anvisninger til hvordan og hvor den enkelte kan udvikle sin informationssøgning hen ad vejen (iterative søgeprocesser). Forfatterne forklarer Ellis' informationssøgningsmodel, som beskriver forskellige måder at arbejde med informations-søgning på, blandt andet kædesøgning, græsning, monitorering og udvælgelse.

Marcia Bates' bærplukningsmodel baserer sig på informationssøgninger i konstant udvikling. Det er ifølge Bates en forfejlet strategi at lave stramme og stringente søgeprofiler, idet særdeles relevant information risikerer ikke at blive fundet.

Personal knowledge management inddrager således kendskab til alle måder at søge information på, også den rationelle trinvis model. Forskellige måder at søge information på er et vigtigt element i PKM og i personlig videnskabelse, og er en god inspiration til informationskompetenceundervisning.

Bogen beskriver forskellige former for mapping (mind maps) og korttyper, som er centrale

måder at strukturere – visualisere og håndtere information på. Forfatterne beskriver de forskellige former for kort: informationskort, konceptkort og videnkort, og giver konkrete eksempler på, hvorledes kortene understøtter og fremmer den personlige læring. Gennem kortlægning af informations- og videnelementer kan disse teknikker fremme den enkeltes forståelse og refleksion over forskellige fænomener. Mapping er nyttige redskaber til at skabe overblik og er således et godt redskab på vejen fra information til viden.

Viden om egen personlige læringsstil og læringsstile i al almindelighed er også centralt i PKM og derfor handler bogens næstsids-te kapitel om, hvordan den enkelte bedst lærer, og hvor vigtigt det er at tænke/reflektere over hvilken type lærende, man er. Forfatterne foreslår, at man får fastlagt sin læringsstilprofil ved at bruge en konkret online-test "Building Excellence", som er udviklet over en årrække af Rita Dunn og Susan Rundle (www.building-excellence.com). Modellen består af 21 elementer: miljø, følelser, sociale, fysiologiske og psykologiske, som alle er ligeværdige, og som vi hver især i forbindelse med vores måde at lære på kan have forskellige personlige præferencer for: Lærer du bedst ved at arbejde alene? Foretrækker du at lære ved at se en tekst eller lytte til en forelæsning? Foretrækker du selv at være aktiv? Arbejder du bedst om morgenen? Arbejder du analytisk eller globalt?

Efter min opfattelse giver "Personligt knowledge management" undervisere og bibliotekarer mange gode ideer til, hvordan de i deres undervisning og i den faglige og informationsfaglige

vejledning kan facilitere de studerendes læring og konstruktion af ny viden.

OG inspirere til at udvikle ens egen og de studerendes evner til "at lære at lære". Bogens cases illustrerer glimrende bogens centrale pointer.

PKM giver anderledes ideer til arbejdet med udvikling af de studerendes informationskompetencer, og er en tilgang til informationskompetencearbejdet, som er vældigt inspirerende, og et led i yderligere metodisk dannelse. Bogen har anvendelsesmuligheder som studiemetodisk grundbog for længerevarende videnintensive uddannelser, og som inspirations- og opslagsbog samt argumentationskatalog for de mange bibliotekarer, der arbejder med facilitering af læring og videnskabelse i uddannelsessektoren.

I de nydannede professionshøjskoler kan denne bog give inspiration til, hvorledes formidlere kan facilitere professionshøjskolernes arbejde med forskningsviden, udviklingsviden og praksisviden, og samspillet mellem disse vidensformer. Vidensformer som danner grundlag for professionshøjskolernes aktiviteter også på grunduddannelsesniveau (jf. MVU-rådet: Professionel viden – hvordan kan den anvendes bedre? 2007). De nye professionshøjskoler bliver forpligtet til at skabe udviklingsviden og bearbejde praksisviden.

Reference

Peter Kastberg m. fl. (2007). *Personligt knowledge management: fra information til viden via læring*. 1. udgave. 2007. 175 sider, illustreret. Samfundslitteratur. ISBN: 978-87-593-1154-7

PKM-tilgangen kan efter min opfattelse være et værktøj til en mere aktiv, målrettet individualiseret informationsfaglig vejledning og formidling og give ideer til en bedre informationskompetenceudvikling for elever, studerende mv.

DEFF på tværs: En temadag om Kreativ anvendelse af data

Af Anne Andersen og Solveig Bach Sandal

Hos to af Danmarks Elektroniske Forskningsbiblioteks (DEFF) programområder - Mødet med Brugeren og Informationsforsyning - har en større grad af videndeling, bedre synlighed udadtil og dialog på tværs længe været ønsket. Disse ønsker resulterede i en fælles temadag den 12. okt. 2007 på Copenhagen Business School (CBS) med titlen: Kreativ anvendelse af data.

Anne Andersen
ASB Biblioteket
aca@asb.dk
Solveig Bach Sandal
ASB Biblioteket
sobs@asb.dk

Temadagen var opdelt i to blokke. Første blok satte fokus på Web 2.0 begrebet, hvor brugeren genererer data og hvor sociale teknologier åbner op for brugerinddragelse og kreativitet. Anden blok omhandlede Den Nationale Databrønd, hvor metadata er omdrejningspunktet, og hvor ideen om "en fælles indgang" til alle materialer blev præsenteret og diskuteret.

Ikke nok med at programområderne er gået sammen om at arrangere en temadag, de har også indbudt til videndeling og engagement på tværs ved, på bedste Web 2.0 vis, at oprette wikier på deres hjemmeside¹. Hensigten er, at de skal bidrage til at åbne op for dialog, kreativitet og synlighed programområderne imellem. Ideen er god, for netop at åbne op på tværs af grupper, tror vi, vil skabe mere helheds- og gennemarbejdede projekter. Når viden deles gennem wikier, skabes nye ideer og inspiration for den enkelte, såvel som for programområder. Ligesom fælles temadage indbyder til diskussion og videndeling. Man kan dog godt fornemme, at wikierne ikke har eksisteret gennem længere tid, da de endnu ikke er så udbyggede og det kan være svært at orientere sig. Desuden kræves password til nogle dele af wikierne, og det gør det svært at danne sig et overblik over, hvad og hvor meget, der er offentligt tilgængeligt. Men vi er ikke i tvivl om, at de sociale teknologiers potentiale som videndelingsværktøj er et rigtigt skridt på vejen mod synlighed, åbenhed og dialog!

Åbenhed, dialog og brugerinddragelse

Ligesom DEFF's programområder har åbnet op for videndeling gennem wikier, er der mange andre områder, hvor folke- og forskningsbiblioteker byder ind på Web 2.0 scenen. I dag har "Wisdom of the crowds"² vundet indpas, og det er helt legalt at spørge brugerne til råds og ikke kun at begrænse sig til nogle få. Dette var bl.a. et tema for temadagens første blok, hvor Stine Staunsager fra Roskilde Bibliotekerne præsenterede projektet "Vores Bibliotek"³. Her har en række folkebiblioteker stillet brugerne spørgsmålet om, hvad fremtidens folkebibliotek skal tilbyde brugerne. Projektet, der kort og godt lader brugeren komme på banen med ideer og forslag til, hvordan de gerne vil have deres bibliotek til at se ud, løber indtil januar 2008. Hvad der skal ske med alle de kreative ideer, projektet har høstet, ligger endnu ikke fast, men det er inspirerende og tankevækkende at læse de forskellige forslag, der helt sikkert giver stof til eftertanke hos bibliotekarprofessionen.

Hensigten med den måde, "Vores Bibliotek" inviterer brugeren til at få ordet, er at få inspiration og gode ideer til fremtidige tiltag samt en forståelse for, hvordan biblioteket bedst tilgodeser brugernes ønsker. Ideen er, at det ikke kun er brugeren, der kommer til biblioteket, men at biblioteket kommer ud til brugeren ved at åbne op og byde indenfor der, hvor brugeren er!

Dette er en stor udfordring for forskningsbiblioteker, for selvom vi nok er klar over, at brugeren i stor stil gør brug af de sociale tekno-

logier og Web 2.0s mangfoldige kanaler, hvor og hvordan kommer biblioteket så ind på en måde, som de studerende finder hip, og som de gider anvende?

Et andet indslag på dagens første halvdel var et såkaldt inspirationsleksikon, hvor fire oplægholdere hver fik 7 min. til at inspirere deltagerne og præsentere et aspekt ved Web 2.0. Her blev vi præsenteret for Second Life, virtuelle ekspedienter og referencebibliotekarer, fysiske netværk overfor virtuelle netværk og brugermotivation. Foruden de Web 2.0 muligheder, der i høj grad anvendes af biblioteksbrugere, præsenterede Lennart Björneborn fra Danmarks Biblioteksskole (DB) CiteULike⁴, der specielt appellerer til forskningsverdenen.

CiteULike

Lennart Björneborn var en af "speedtalkerne" under temadagens inspirationsleksikon. Han nævnte bl.a. CiteULike som en webservice til forskningsudbredelse. Endnu en form for kreativ anvendelse af data. CiteULike er et site, hvor du som forsker kan dele referencer fra de forskningspublikationer, du anvender, med andre forskere. Et yderst relevant stykke værktøj til synliggørelse/promovering af forskning, men også et værktøj til at skabe eller finde socio-bibliografiske netværk⁵.

Men forskerne skal have interesse i, og være motiverede for at lægge referencer ind på CiteULike, og hvordan bliver de det? Lennart Björneborn nævnte to væsentlige motivationsfaktorer:

¹ Wikierne kan findes på følgende adresser:
Mødet med Brugeren: <https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/MoedetMedBrugeren/WebHome>
Informationsforsyning: <https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/Informationsforsyning/WebHome>

² Farkas, M. (2007), s.4.

³ Vores Bibliotek: www.voresbibliotek.dk

⁴ CiteULike: <http://www.citeulike.org/>

⁵ Et netværk bygget op om ens personlige bibliotek, hvor ideen er, at man deler sine referencer med andre interesserede.

Med bloggen håber vi på at kunne fortsætte dialogen med kursisterne og at de vil gribe muligheden for at dele erfaringer med hinanden. Vi synes mediet egner sig godt til at føre kursernes indhold videre.

egoisme og altruisme. Forskerne skal kunne se et formål med registreringen, f.eks. at de kan bruge referencerne som en hjælp til at huske og genfinde det, de har læst og at de vil kunne genanvende referencerne i andre sammenhænge vha. eksport- og importfunktionerne i CiteULike. Desuden kan de skabe netværk og promovere sig selv og deres interesseområder. Det altruistiske motiv for at lægge referencer ind på CiteULike ligger i, at man deler sin viden med andre og skaber mulighed for samarbejde via CiteULike netværk, også kaldet CiteULike Groups.

På ASB, Handelshøjskolen, Aarhus Universitet anvendes forskningsregistreringssystemet PURE og data herfra kan bl.a. overføres til referencehåndteringsværktøjet Reference Manager. CiteULike minder på mange måder om flere af de referenceværktøjer, der er på markedet for tiden. Derfor ville det være oplagt også at kunne eksportere de data til CiteULike, der allerede inddateres i PURE. På denne måde kunne man hurtigt og nemt dele sine egne publikationer med andre interesserede i et åbent forum.

Vores forslag er derfor, at man på universiteterne overvejer om det, forskerne allerede registrerer i diverse forskningsdatabaser, automatisk kan overføres til CiteULike. Vi forestiller os, at det vil motivere forskerne til at indgå i de socio-bibliografiske netværk.

I de socio-bibliografiske netværk er det referencerne, der er omdrejningspunktet. I andre virtuelle netværk er det ofte fritids- eller erhvervsrelaterede interesser, der er det primære, og sådanne virtuelle netværk består i høj grad af personer, man også fysisk interagerer med. Mads Bødker (Center for Applied Information Community Technology, CBS) berørte dette emne i Inspirationsleksikonet, hvor han talte om "Netværk og Nærvær" og konkluderede, at behovet for den fysiske interaktion ikke er erstattet af det virtuelle nærvær.

På ASB Bibliotek har vi taget udfordringen op og forsøgt at koble den fysiske kontakt i undervisningen med den virtuelle kontakt på en blog.

Refworksbloggen

ASB Bibliotek tilbyder løbende de studerende og ansatte kurser i referencehåndteringsværktøjet Refworks, og har i forlængelse heraf oprettet Refworksbloggen⁶. Bloggen er ment som en forlængelse af kurserne og ligger tilgængelig sammen med øvrige blogs fra ASB⁷. På bloggen har studerende og forskere mulighed for at stille spørgsmål og læse nyheder omkring Refworks, og bibliotekets superbrugere blogger jævnligt om nye funktionaliteter, emner og spørgsmål, der er dukket op i forbindelse med kurserne. Bloggen er et mix af, hvad Meredith Farkas i sin nye bog *Social software in Libraries* kalder "Blogs to Supplement Workshops" og "Subject Blogs"⁸. Med bloggen håber vi at kunne fortsætte dialogen med kursisterne og at de vil gribe muligheden for at dele erfaringer med hinanden. Vi synes mediet egner sig godt til at føre kursernes indhold videre. Desuden håber vi, at de studerende og ansatte finder denne kommunikationsform mere uformel og lettilgængelig end e-mails, og at vi derved kan dele vores viden om værktøjet.

Udfordringen er at blogge og blive en del af blogosfæren. Ofte er det provokation eller hotte emner, der fanger bloggere og motiverer til at blogge med, og vi er bevidste om, at Refworks sandsynligvis ikke vil skabe de store forkromede diskussioner. Vi mener alligevel, mediet har potentialet til at "nå" brugerne, hvor de er, og at det indbyder til dialog. Desuden synes vi, det er en kreativ måde at anvende de studerendes og ansattes input på – og vi får chancen for at markedsføre os ved at være synlige, up-to-date og med på beatet.

Vi ved endnu ikke, om Refworksbloggen får en lang levetid eller om vi med vores intentioner har skudt over målet – det er brugerne, der sætter dagsordenen og dermed afgør, om de kræfter, der lægges på bloggen, er givet godt ud. Det kan være en tidsrøver at blogge, men det er samtidig sjovt og lærerigt, og vi mener desuden, at aktiviteten på bloggen ikke kun kan måles på antal kommentarer eller spørgsmål, men at berettigelsen også ligger i, om brugerne klikker ind og læser vores indlæg.

Den Nationale Databrønd

Temadagens anden blok tog udgangspunkt i DEFF projektet fra programrådet Informationsforsyning kaldet Den Nationale Databrønd – og hvad den kan bruges til. Dette uddybede to medlemmer af programrådet for Informationsforsyning Mogens Sandfær (Danmarks Tekniske Videnscenter - DTV) og Christian Vandel (Det Kongelige Bibliotek - KB).

Den nationale databrønd bliver beskrevet på programrådets wiki: "*Som en del af DEFFs støtte til det tværgående indsatsområde "Integrated search and delivery" forberedes et nationalt datasæt, der på ensartede vilkår står til rådighed for alle DEFFs aktører og deres søgeportaler. Datasættet består af en række databrønde for de forskellige datatyper som nationalbibliografien, danske bibliotekskataloger, danske forskningsdatabase, dansk kulturarv, globale e-bøger, globale e-prints og globale tidsskriftartikler.*"⁹.

Det er altså ideen om en brønd eller et arkiv, hvori referencer fra diverse leverandører opbevares for at blive stillet til rådighed for bibliotekerne og derigennem brugerne.

Projektet er stadig i sin afklaringsfase, hvor udfordringen er at finde ud af, hvilke dataleverandører, der skal inddrages, hvilke ønsker og behov, der måtte være fra brugernes side, hvem der skal forestå finansiering og drift, hvordan metadata normaliseres/harmoniseres etc. En af de store udfordringer vil være at få gjort alle dataleverandører interesserede i, at deres referencer bliver lagt ind i et nationalt arkiv. En anden stor udfordring er selve harmoniseringen af de mange forskellige datasæt.

Et tidligere DEFF projekt, DELA projektet (Digital Educational Library Access), har forsøgt sig med noget lignende¹⁰. DELA projektet blev afsluttet, da der bl.a. opstod rettighedsproblemer i forbindelse med de digitale materialer; man ønskede at dele på tværs af institutioner ved at lade dem indgå i de forskellige virtuelle læringsmiljøer.

⁶ Refworksbloggen: <http://refworksbloggen.weblogs.asb.dk/>

⁷ Disse blogs er oprettet og administreres af ASB's kommunikationsafdeling. Både ansatte og studerende har mulighed for at oprette en blog.

⁸ Farkas, M. (2007), s. 31-34.

⁹ Lokaliseret den 2.11.2007 på [www: https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/Informationsforsyning/ProjektIdeerIb](https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/Informationsforsyning/ProjektIdeerIb)

¹⁰ www.deflink.dk/arkiv/dokumenter2.asp?id=1597

For tiden findes der mange forskelligartede databrønde – er en ny og større en af slagsen så nødvendig? Formålet med den nationale databrønd er, at slutbrugerne ved brug af denne ikke behøver at forholde sig til mange forskellige søgegrænseflader, men vil blive præsenteret for en grænseflade á la Googles, hvor data vil være ensartede. Bibliotekerne vil kunne få glæde af hurtigere og mere stabile søgeresultater og som Christian Vandel nævnte, vil arbejdet/ressourcerne på de enkelte biblioteker kunne flyttes fra databehandling til dataformidling.

Ideen er god – i stedet for at fokusere på federated search eller Z39.50-løsninger, vil man med den nationale databrønd kunne ”stikke snablen ned” i et fælles arkiv og finde ensartede data på en hurtig og stabil måde.

Det er oplagt at tænke udover de ”gammel-dags” bibliografiske referencer. Når der alligevel arbejdes med at etablere et nationalt arkiv, bør andre former for datasæt også kunne opbevares heri. Det kunne være data på diverse typer materiale, såsom podcasts, audiocasts, læringsobjekter og lignende. Udviklingen peger i retning af, at vi vil se mere til den slags publikationer og det ville derfor være en idé allerede nu at tænke arkivering af disse ind i databrønden.

Temadagen var meget inspirerende og at slå to programområder sammen i et arrangement fungerede upåklageligt. Inspirationsleksikonet virkede fint – her fik vi hurtigt vist og forklaret udvalgte Web 2.0 services og det var en god afveksling i dagens indlæg. En sådan præsentation af DEFF aktiviteter er forfriskende og engagerende og flere temadage af denne slags hilses velkommen!

Litteratur

Farkas, M. (2007). *Social software in Libraries: Building collaboration, communication, and community online*. Medford, New Jersey: Information Today, Inc.

Anne C. Andersen

Bibliotekar DB 2001 og arbejder på ASB Bibliotek, Handelshøjskolen, Århus Universitet. Anne er tilknyttet bibliotekets udviklingsgruppe, der arbejder med digitale rettigheder. Udviklingsgruppen sørger bl.a. for, at bibliotekets ressourcer er clearet til at matche behovet for at kommunikere indhold digitalt til Handelshøjskolens interessenter. Desuden arbejder hun med udvikling, håndtering og lagring af læringsobjekter.

Solveig Bach Sandal

Cand. scient. bibl. 2007 og arbejder på ASB Bibliotek, Handelshøjskolen, Aarhus Universitet. Solveig er tilknyttet bibliotekets udviklingsgruppe, der arbejder med integration mellem undervisning og bibliotek og står i den forbindelse for undervisningskoordinering på biblioteket. Desuden arbejder hun med udvikling af informationskompetence, læring og sociale teknologier i bibliotekskontekst.

Læring og leksikografi

Et fagleksikografisk projekt

Af Anne Lise Laursen

I den spanske undervisningsgruppe er der for nylig afsluttet et specialprojekt med børsterminologi som omdrejningspunkt. Den praktiske del af en række hovedopgaver på cand.ling.merc.-studiet er samlet i en fagordbog for oversættere, der nu anvendes og revideres løbende i undervisningen og som qua sit brugerorienterede design med tiden kan blive et nyttigt opslagsværk inden for genren oversættelsesordbøger. I det følgende redegøres for tilblivelsesprocessen og det efterfølgende arbejde med justering og opdatering

Anne Lise Laursen
Institut for Sprog og
Erhvervskommunikation, ASB
all@asb.dk

På ASB's tolke- og translatoruddannelse lancerede vi for nogle år siden en overordnet projektidé, der skulle danne ramme om specialer med et leksikografisk fokus. Drivkraften bag idéen var en udtalt mangel på tosprogede økonomiske ordbøger – især på fransk og spansk. Vi ville gerne have en sammenhængende række specialer, der på sigt kunne fylde lidt op i dette tomrum, og som kunne give sprogdimmenderne indsigt i de nyeste teorier omkring fagleksikografi, så de også senere i erhvervslivet kunne bidrage til at skabe ordentlige opslagsværker i form af koncernordbøger eller -termbaser.

Projektidéen blev i første omgang grebet af 4 cand.ling.merc.-studerende på spanskstudiet, der gerne ville arbejde med specialer, der kunne munde ud i noget praktisk anvendeligt. Helt konkret valgte de at satse på et opslagsværk, der kunne anvendes ved oversættelse af tekster, der var relateret til børshandel med værdipapirer, fx aktieanalyser. De indscannede et tekstkorpus af danske og spanske børstekster, uddrog relevante opslagsord og grundlagde konceptet for ordbogen, og det blev fundamentet for projektet, der i løbet af årene har involveret i alt 14 studerende. Ud over teoretiske redegørelser omfatter de enkelte specialer et ordbogsafsnit med i gennemsnit 200 individuelle ordbogsartikler, og tilsammen udgør de nu en ordbog med næsten 3.000 opslagsord og med fyldige leksikografiske data.

Hvorfor stille særlige krav til fagordbøger?

De nye leksikografiske teorier sætter brugeren og brugerens situation i fokus. Når brugeren er oversætter, og brugerens opgave er oversættelse af fagtekster, og fagteksten ligger inden for eksempelvis et specifikt økonomisk område, kræves specifikke data og en specifik organisering af dem for at støtte brugeren optimalt.

Oversættelse af fagtekster handler nemlig ikke kun om at finde passende ækvivalenter, dvs. oversættelsesord, til den række termer, der er i teksten. Modersmålskompetencen spiller ofte fallit i mødet med fagtermen, og det er vigtigt at få afklaret termens betydning, ligesom det er vigtigt at få præciseret de ofte komplicerede sammenhænge i den virkelige verden, som teksten refererer til.

På den måde adskiller en fagtekst sig fra en tekst, der alt andet lige relaterer til sammenhænge, vi kender fra hverdagen. Og derfor må konceptet til en fagordbog i princippet adskille sig fra konceptet til almensproglige ordbøger.

Hvordan ser den optimale fagordbog ud?

Hvis der er tale om oversættelse af generelle erhvervskommunikative tekster, altså tekster, der handler om for eksempel aktiviteter i forbindelse med køb og salg, dvs. aktiviteter der ligger tæt på vores hverdag, vil der for oversætteren normalt ikke ligge de helt store problemer i at forstå processen. De enkelte ukendte fagspecifikke termer, der dukker op, kan i en snæver vending slås op i en definitionsordbog.

Men så snart der åbnes op for mere komplekse universer, vil oversætterens første udfordring ligge i at forstå udgangsteksten, før budskabets nuancer kan overføres til målsproget, så kravet til den optimale fagordbog er her, at opslagsordet er ledsaget af en faglig forklaring. En egentlig definition er ikke altid tilstrækkelig. Komplexiteten i fagtermen kalder ofte på en mere uddybende forklaring.

Herudover er kendskab til relationerne mellem form og indhold af afgørende betydning. Det er i og for sig tilfældet, både hvis det handler om business, og hvis der er tale om mere specialiserede universer. To eller flere termer kan nemlig undertiden referere til samme begreb i den

virkelige verden, ligesom en term kan have flere forskellige betydningsnuancer. Her kan felter med synonymer og angivelse af betydningsforskelle (polysemi) hjælpe med at afklare, hvad der hører til hvad.

Når teksten skal overføres til målsproget, dvs. oversættes, er det ikke nok for fagsprogoversætteren at kende eller få serveret ækvivalenter til danske ord. Det er næsten altid en lige så finurlig udfordring at ramme den rigtige sproglige kontekst på målsproget, altså det sprog teksten skal oversættes til. De ord, som termen omgiver sig med på målsproget, er tit mere specifikke og derfor mere uforudsigelige end for almensproget. Derfor bør angivelse af frekvente ordforbindelser, der i leksikografien kaldes kollokationer, være et must i enhver fagordbog.

I dag er internettet naturligvis en fundamental informationskilde, hvad angår både form og indhold, men enhver oversætter må erkende, at det at surfe sig til en bedre oversættelse kræver god tid.

Så for forfattere af fagordbøger ligger der en udfordring i at integrere nogle af de nødvendige data i en brugbar og brugervenlig ordbog. Det betyder ordbøger, der bevæger sig væk fra det rene ordlistekoncept. Det betyder langt flere oplysninger end de, der ligger i de fleste nuværende fagordbøger. Det betyder data, som er forskellige fra de almene ordbøgers. Det betyder oplysninger, der har fokus på brugerens behov i den konkrete situation, og det betyder data, der er målrettet brugerens kognitive niveau – med andre ord forståelige data, der umiddelbart kan konverteres til brugbar information for brugeren.

Den færdige ordbog

De studerendes design af ordbogen lever helt op til kravene om en brugerorienteret oversættelsesordbog. Og de konkrete data, der er medtaget i form af danske og spanske varianter af opslags-

Oversættelse af fagtekster handler nemlig ikke kun om at finde passende ækvivalenter, dvs. oversættelsesord, til den række termer, der er i teksten.

ord og ækvivalenter, faktuelle oplysninger og henvisninger samt i enkelte tilfælde særlige grammatiske oplysninger, er udvalgt med oversætterens behov in mente.

aktie

acción

Aktie er en betegnelse for en ejerandel i et aktieselskab. En aktie er et værdipapir, der kan udstedes på navn eller til ihænde-haver, de såkaldte navne- og ihænde-haveraktier, og er som udgangspunkt frit omsættelige og negotiable. Den officielle handel med danske aktier foregår i Danmark på Københavns Fondsbørs. Et selskabs aktier kan opdeles i aktieklasser.

• handle en ~ op *hacer subir el precio de una acción* • udbyde ~ til salg *ofrecer acciones en venta* • udstede en ~ til ihænde-haver *emitir una acción al portador* • udstede en ~ på navn *extender a nombre una acción*

→ aktieklasser

omlægning

reestructuración

En omlægning er en ændring i f.eks. porteføljesammensætningen. Omlægnings kan f.eks. ske i opgangstider fra defensive til offensive aktier, og i nedgangstider fra offensive til defensive aktier. Eller investor kan vælge at tage flere eller færre aktier hhv. obligationer ind i sin portefølje.

• foretage ~er *efectuar reestructuraciones* • ~ af porteføljen *reestructuración de la cartera* → defensiv aktie; → offensiv aktie

split

desdoblamiento; split <m; plur splits>

Et split er ændring (= reduktion) af den nominelle værdi, dvs. stykstørrelsen, af en aktie.

• ~ i en børsnoteret aktieklasser *desdoblamiento de una clase de acciones cotizadas* • foretage et ~ *desdoblar las acciones; hacer un split* = aktiesplit

Ordbogsartikler med forskellige oplysningskategorier

Den kompleksitet, der gemmer sig bag en term, kan ofte klargøres ved hjælp af eksemplificeringer. Opslagsordet "beta" er en god illustration af dette:

beta

beta; valor beta

Beta er et udtryk for et værdipapirs kursfølsomhed over for ændringer i aktiemarkedet. Et værdipapirs betaværdi beskriver således, hvor tæt kursen følger den generelle udvikling på fondsbørsen. For en dansk aktie betyder en betaværdi på 1, at værdipapiret i gennemsnit stiger med samme procentsats som C20 indekset. Er betaværdien derimod 1,5 vil aktiekursen i gennemsnit stige 1,5 pct., når C20 indekset stiger med 1 pct. Negative betaværdier svarer til, at værdipapiret normalt falder, når C20 indekset stiger.

• aktiens ~ svinger mellem 0,75 og 1,33 *la beta de la acción oscila entre 0,75 y 1,33; ?* beregne ~ *calcular beta* • ~ ligger mellem 0,8 og 1 *la beta se sitúa entre 0,8 y 1* • et værdipapirs ~ *el valor beta de un título; la beta de un valor* = betakoefficient; betaværdi

Ordbogsartikel med definition og eksemplificering

Ved opslag i børsordbogen vil oversætteren på basis af beta-artiklen være langt bedre rustet til at møde udfordringen i følgende passus – en typisk udfordring i en fagtekst fra en tilfældig aktieanalyse:

Ved estimation af aktiens beta får vi en betaværdi, der ligger mellem 0,3 og 0,6. Men spørgsmålet er om dette vil være en passende betaværdi, da det indikerer, at risikoen i aktien er mindre end risikoen i markedet, hvilket i samme ombæring vil sænke afkastet til egenkapitalen.

Uddrag af aktieanalyse

I teksten ligger en del implicite antagelser både om synonymymer (beta og betaværdi) og relationerne mellem beta, risiko og afkastkrav. Ordbogsartiklen hjælper her med afklaring udover at give sproglige input til oversættelsen.

Brugerjusteret indhold

Om en ordbog giver en bruger tilstrækkelige data til at afkode en fagtekst, eller om nogle data virker overflødige, afhænger af den enkelte situation og den enkelte bruger. I dette projekt, hvor der har været personsammenfald mellem forfatter og potentielle brugere, har der virkelig været mulighed for at medtage relevante data. Herudover deltager nuværende studerende løbende i revisionen og giver input til, om ordbogens indhold er OK eller skal justeres. Via ordbogen får de og kommende studerende til gengæld opbygget sproglig og faktuel viden og leksikografisk indsigt, idet de også bliver inddraget i etablering af nye opslagsord.

For fagsprogsleksikografer kan det være svært at holde trit med dynamikken inden for børsuniverset. Eksempelvis blev KFX således en dag i løbet af ordbogens tilblivelse til OMX. Aktietilbagekøb og splits er nye aktionærvenlige tiltag fra virksomhederne. Finansielle produkter får nye betydninger eller anvendelsesområder, og andre nye produkter lanceres løbende. Via den fortsatte interaktivitet mellem ordbog og brugere har vi her en udmærket platform til at fange og fastholde udviklingen inden for børs-handelen.

Ordbogen kan lige nu ses på: www.asb.dk/upload/asb/research/centrestreams/centres/lexc/docs/boersordbog_da-spa.pdf

For forfattere af fagordbøger ligger der en udfordring i at integrere nogle af de nødvendige data i en brugbar og brugervenlig ordbog.

Universitetsbiblioteket i Fiolstræde lukker

Af Carsten Bach-Nielsen

Fiolstræde var i min barndom en udpræget marskandiser- og antikvitets-handlergade, hvor især kobbertøj var ophængt uden for forretningerne. Der var frimærkehandlere og antikvarboghandlere – og så det moderne hus, hvori Daells Varehus lå.

Carsten Bach-Nielsen
Lektor, fagreferent ved Det teologiske
Fakultets Bibliotek, AU
CBN@teo.au.dk

Lige i forlængelse af denne 30'ernes modernisme lå og ligger et mærkeligt hus, der egentlig ville passe bedre ind i gadebilledet i Verona i Norditalien: Universitetsbiblioteket. Gennem vinduerne, der er så høje som en kirkes, kan man titte ind til fyrretræshylderne – og måske få et glimt af jernkonstruktionerne, der bærer det hele. Det er et romantisk hus, der udadtil skilter med sin historicistiske pyntelighed – og samtidig har den ærlighed, som jern og fyrretræ især udtrykte i den tyske romantik.

Universitetsbiblioteket er som arkitektur et banebrydende bygningsværk i Danmark. Det blev tegnet af Johan Daniel Herholdt i 1855-61, der nok er mest kendt for sin nationalbanksbygning, der for længst har givet plads for den sene Arne Jacobsen. Her tog Herholdt udgangspunkt i det florentinske palads, da Firenze netop var penge- og bankvæsenets oprindelsesby. Universitetsbiblioteket er langt mere sprælsk, for med det introduceredes den frie europæiske historicisme i Danmark. Ser man på de store pudsede flader på C.F. Hansens nyklassicistiske Vor Frue Kirke lige overfor, er forskellen til Herholdts hus slående, for her er tale om et meget stoffligt murstenshus. Det er et hus, der er digtet af en arkitekt – med forbilleder i det store udvalg af europæiske arkitekturforbilleder. Herholdt havde på rejser tegnet skitser af Veronas middelalderkirker, og dem lagde han til grund for dette hus, der netop skulle rumme en historisk bogsamling med rødder i middelalderen. Huset signalerer europæisk ælde med et touch af klosterbyggeri, det vil altså også sige et hus, der var beregnet til opbevaring gamle manuskripter og bøger – europæisk kulturarv. Nu

er klosterkirker som sådan jo ikke beregnet til at rumme bogsamlinger, så Herholdt måtte tænke i nye baner. I Paris fandtes et moderne bibliotek, Ste. Geneviève, der var indrettet med brug af støbejern – et materiale, man bestemt ikke brugte i middelalderen. Men det var nyttigt på grund af bæreevnen. Man kunne bygge slankt og lyst med jernkonstruktioner. Gulve kunne laves som gitre, der tillod lyset at trænge igennem etageadskillelserne. Denne nye konstruktionsmetode greb Herholdt og omplantede den til biblioteket i København. Bygningen er rammende blevet kaldt en katedral. For der er frit udsyn gennem hele bygningen og fra gulv til hvælv. Rækkerne af slanke jernsøjler bærer et galleri, der løber hele bygningen rundt. Som i enhver ordentlig middelalderkirke afsluttes rummet af et rosettevindue ud mod Krystalgade. Denne facade er bygningens fineste. Facaden mod Frue Plads virker lidt mere forstyrret, da der her er bygget en lavere bygning til. Den var bestemt til at skulle rumme Universitetsarkivet.

Det er for nylig blevet meddelt, at biblioteksvirksomheden ophører i dette fine hus. De studerende menes ikke længere at have deres gang omkring Frue Plads. Masseuniversitetet ekspanderer og flytter til nye adresser på det gamle Kommunehospital ved Søerne og på Amager – og der skal bøgerne naturligvis være. Men at bøgerne flytter med universitetet, lærerne, forskerne og studenterne er slet ikke noget nyt. Universitetsbiblioteket er talrige gange splittet op og dele af bogbestanden flyttet adskillige gange før.

Universitetsbiblioteket er Københavns ældste bibliotek. Det skylder Christian III sin oprettelse. I 1537, i kølvandet på reformationen, bød kongen nemlig, at der skulle indsamles bøger fra landets gejstlige stifter. I 1554 tilgik hele Voer Klosters bogsamling det nyoprettede universitetsbibliotek. Christian IV gik altid med store byggeprojekter; et af dem var at skabe et helt nyt videnskabs- og fromhedskompleks, nemlig universitetskirken Trinitatis med observatorium i Runde Tårn og universitetsbibliotek i en etage over kirkeskibets hvælvinger. Byggeriet udførtes, og biblioteket kunne tages i brug i 1657. Frederik III fuldførte lærdomskomplekset ved at beordre en række runestene sendt til København, hvor de skulle opstilles rundt om tårnet og på Trinitatis Kirkegård. Her lå altså Universitetsbiblioteket frem til 1728, da det hele gik op i luer under Københavns brand. Stort set kun det, der var udlånt til folk, hvis huse ikke brændte, blev reddet. Det betød dog, at en god del håndskrifter, der var udlånt, faktisk blev reddet.

Universitetsbiblioteket kunne i og for sig med rimelighed have været genetableret et andet sted, men Frederik IV ønskede ikke at ændre på sine forgængeres beslutning – og forlangte, at biblioteket fortsat skulle være over Trinitatis Kirke. Kongen fulgte denne befaling op ved at skænke biblioteket en stor samling dubletter fra forskellige biblioteker. Bibliotekets fundats sikrede det en rimelig indtægt af de lønmidler, der ikke kom til udbetaling, medens professorstillinger var ubesatte. I den åbenlyse nødsituation trådte imidlertid også private til og donerede store samlinger

Huset signalerer europæisk ælde med et touch af klosterbyggeri, det vil altså også sige et hus, der var beregnet til opbevaring gamle manuskripter og bøger – europæisk kulturarv.

Det er for nylig blevet meddelt, at biblioteksvirksomheden ophører i dette fine hus.

af bøger og håndskrifter til det nye bibliotek. Af stor vigtighed var Arni Magnussons donation af norrøne håndskrifter, ”*De islandske håndskrifter*”, der i 1884 udskiltes ved oprettelsen af den Arnamagnæanske Samling. Christian Rantzau, der var vicestatholder i Norge, donerede vigtige håndskrifter, der gik tilbage til historikeren Arild Hvidtfeldt og rummede dele af biblioteket fra Herridsvad Kloster i Skåne. Andre rigfolk og samlere åbnede deres biblioteker til brug for forskerne, og det førte til, at universitetets bibliotek nok lå på loftet af Trinitatis, men var suppleret af en lang række spredte biblioteker rundt om i byen.

Hvad håndskriftssamlingen angår, suppleredes den ganske betydeligt med såvel Rantzaus donation som af Fr. Rostgaards samling. Denne var dog delvist afhændet til grev Danneskiold-Samsøe, ved hvis død, Det kongelige Bibliotek erhvervede meget vigtige middelalderlige bøger og diplomer. Rostgaard døde i 1745, og hans samling af manuskripter af 1600-tallets digtere, såsom Kingo og Bording, indgik i Universitetsbiblioteket. Den samling, der dog satte universitetsbiblioteket på verdenskortet, var sprogforskeren Rasmus Rasks samling af persiske håndskrifter, der blev hjembragt i 1823. Den suppleredes af dygtige orientaler i løbet af århundredet, og er i dag en af Det kongelige Biblioteks store skatte.

Biblioteket voksede altså eksplosivt, samtidig med at det spredtes rundt om i byen. Skulle der bringes samling på bog- og håndskriftsmasserne, stod to muligheder åbne. Enten at overføre alle Universitetets bøger til Det kongelige Bibliotek eller at bygge et nyt hus.

Det var den sidste løsning, man valgte i 1850'erne. Universitetsbiblioteket åbnede i

1861 i den nye bygning i Fiolstræde. Det skulle betjene universitetets lærere og studerende, men havde også en begrænset virksomhed over for det almindelige publikum. Allerede 50 år efter indflytningen var huset blevet for lille til sit formål. I 1926 defineredes det som et orienterings- og studiebibliotek og som hovedbibliotek for humaniora, teologi og samfundsvidenskab. Naturvidenskabsfagene og medicin flyttede ud i Universitetsparken og tog bøgerne med til den nye 2. afdeling af Universitetsbiblioteket. Siden 1928 afgav Universitetsbiblioteket hele sin håndskriftssamling og betragtelige dele af bogbestanden til Det Kongelige Bibliotek. En mindre del af bøgerne gik til Statsbiblioteket i Århus. Til gengæld herfor modtog Universitetsbiblioteket Det kongelige Biblioteks meget betydelige og gamle samling af naturvidenskabelig litteratur. Universitetsarkivet flyttedes af pladshensyn til Rigsarkivet.

Disse manøvrer tog en del af presset af biblioteket i Fiolstræde, hvor man nu i 1959 gik i gang med at restaurere huset, der gennem årene var blevet skæmmet af tilbygninger og nødløsninger – såsom interimistiske jernbroer hen over hovedhallen. Bygningen blev fredet i klasse A. Nu kom biblioteket til at fungere som læsesal for provinsaviser. Fra 1969 tog man fat på at opbygge nye specialbiblioteker ude på universitetets institutter. Denne udflytning var en realitet i 1979. Når de studerende eksempelvis var på Amager, skulle bøgerne naturligvis også være til rådighed der. Det var Universitetsbiblioteket, der administrerede ordningen. Den endelige fusion med Det Kongelige Bibliotek gennemførtes i 1989, hvorved de to bibliotekers bogsamlinger og kataloger flettedes sammen. Med bygningen af det nye Kongelige Bibliotek blev der i virkelig-

heden skabt noget helt nyt. Grundstammen og oprindelsen af KB er principielt kongens private, af prestigeårsager skabte, bogsamling, der med tiden udviklede sig til et lærdomsbibliotek, mens universitetets fra gammel tid havde karakter af at være nationens, konservatorers, videnskabsfolkernes og granskernes bibliotek. Dette skel var gennem tiden langsomt blevet udvisket, og nu var der intet til hinder for at skabe et helt nyt universitetsbibliotek for såvel forskere og studerende som den almindelige offentlighed. Det gav derfor ikke rigtig mening at opretholde resterne af det gamle bibliotek i Fiolstræde. Så afviklingen har stået på over en lang årrække. På en måde var bygningen af huset i Fiolstræde blot en udskydelse af den centralisering, der måtte komme.

Problemet er så, hvad man skal bruge den smukke, restaurerede og fredede bygning til. Det har universitetet endnu ikke endegyldigt taget stilling til. Universiteterne er plaget af høje huslejepriser, og her er altså mange dyre kvadratmeter. Det kunne være fristende at leje bygningen ud til kommercielle formål, lave en kaffedralet ud af den forhenværende bogkatedral, men det går nok ikke. Tanken om at indrette det til studiemiljø for specialeskrivende studenter går på en måde stik mod hele begrundelsen for lukningen. Det ville forudsætte, at de studerende skulle tilbage i byen og acceptere den lange afstand til de bøger, de har brug for. Men man ville dog nok kunne forestille sig, at det kunne opfattes som et privilegium at sidde i Fiolstræde til den dæmpede lyd af byen udenfor. Man kan komme langt med sin computer, skønt det bogløse samfund endnu ikke er en realitet. Hvad man end vælger, må man håbe, at det bliver velovervejet. Bygningen er et historiefyldt, arkitektonisk hovedværk, der fortjener at blive anvendt med stor varsomhed.

”Du kan, du skal – men må du?”

Om bibliotekers forvaltningsretlige pligt til at stille service til rådighed overfor forholdet til privat eksemplar fremstilling

Af Hanne Marie Motzfeldt og Charlotte Bagger Tranberg

Efter bibliotekslovens § 1 kræves, at biblioteksansatte i et vist omfang vejleder lånerne. Efter ophavsretslovens § 12, stk. 4, er det ikke tilladt at anvende fremmed medhjælp til privat eksemplar fremstilling af en nærmere defineret gruppe af værkstyper. Denne korte artikel har til formål at klarlægge denne problemstilling, som var fremme på Danmarks Forskningsbiblioteksfor- enings temadag om ophavsret.

Hanne Marie Motzfeldt
Ph.D.-stipendiat, Aarhus Universitet
hmm@jura.au.dk

Charlotte Bagger Tranberg
adjunkt, Ph.D., Aalborg Universitet
cbt@law.aau.dk

Det ophavsretlige udgangspunkt

Det ophavsretlige udgangspunkt er, at enhver person må kopiere eller få en anden person til at hjælpe med at kopiere enkelte eksemplarer af offentliggjorte værker til privat brug. Konkret betyder det, at jeg kan købe en bog og selv kopiere eller få en god ven til at kopiere uddrag af bogen, fordi jeg måske ikke ønsker at skrive i original-eksemplaret. Når en anden person er behjælpelig med privat kopiering, skal der skelnes mellem personer, som er en del af den pågældendes familie og omgangskreds (privat medhjælp) og udenforstående, som ikke tilhører den pågældende persons privatsfære (fremmed medhjælp). Biblioteksansatte skal derfor betragtes som fremmed medhjælp, når lånerne udfører privat kopiering på landets biblioteker.

Ophavsretligt vil det aldrig være tilladt, at bibliotekarere hjælper til med brugernes private kopiering af digitale værker. En låner kan således ikke bede en bibliotekar om at hjælpe til med at kopiere en fil indeholdende en artikel i digital form. Tilsvarende gælder for de værker, som i praksis er genstand for den mest omfattende private kopiering, nemlig CD'ere og DVD'ere. Bibliotekarerne må heller ikke hjælpe brugerne med at kopiere musik på LP-plader og kassettebånd samt film på VHS-bånd – såkaldte analoge værker.

Bibliotekarerne må derimod godt hjælpe lånerne med at kopiere litterære værker i analog

form. Det drejer sig bl.a. om bøger, aviser og blade. Konkret betyder det, at en person gerne må bestille en analog kopi af en bog på et bibliotek, men ikke i en kopibutik, fordi sidstnævnte virker i erhvervsøjemed.

Endelig er det væsentligt at være opmærksom på, at lånerne ikke lovligt kan anvende bibliotekets tekniske udstyr til at fremstille private kopier af musik- og filmværker. Bibliotekets tekniske udstyr omfatter både fotokopieringsmaskiner, videobåndoptagere, kassettebåndoptagere samt andre indretninger, som er i stand til at overføre lyd eller levende billeder, herunder i digital form. En låner kan ikke komme hen på biblioteket med et VHS-bånd, som vedkommende gerne vil have overført til DVD. En låner vil heller ikke kunne anvende bibliotekets edb-system til at brænde en CD, som vedkommende har up-loaded til sin egen server på internettet eller til at overføre musik fra en ny indkøbt CD til en mp3-player.

Sammenfattende kan man sige, at biblioteksansatte ud fra et ophavsretligt synspunkt er tvunget til at forholde sig passive – og måske i nogle tilfælde afvisende – overfor lånernes henvendelse om hjælp til privatkopiering på landets biblioteker. Men i praksis skal det ophavsretlige udgangspunkt afvejes i forhold til den anden væsentlige regulering, som bibliotekerne er underlagt, nemlig den biblioteksmæssige – og forvaltningsretlige.

Det biblioteksmæssige – og forvaltningsretlige – udgangspunkt

Folkebibliotekerne er i biblioteksloven pålagt en række opgaver. Formålet med folkebibliotekernes virksomhed er efter bibliotekslovens § 1 at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger, tidsskrifter, lyd- og andre egnede materialer til rådighed. Andre egnede materialer kan være musikbærende materialer og elektroniske informationsressourcer, herunder Internet og multimedier.

Det er dermed et led i folkebibliotekernes kulturformidling, at de stiller bøger, tidsskrifter, Internet, men også multimedier i fast form (for eksempel cd-rom) til rådighed for brugerne. Multimedierne kan indeholde bl.a. computerspil, interaktiv undervisning, opslagsværker, skøn- og faglitterære værker med billeder og lyd og edb-programmer.

Den nærmere afgrænsning af bibliotekernes opgaver bestemmes i lyset af formålet i bibliotekslovens § 1. Bibliotekets virksomhed er et middel, som lovgiver har anvendt til at opnå et mål om øget oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet i samfundet. Der kan næppe være tvivl om, at bibliotekerne som led i denne opgave ikke alene stiller materialet til rådighed, men også vejleder borgerne om, hvordan de finder og bruger materialet.

Ophavsretligt vil det aldrig være tilladt, at bibliotekarere hjælper til med brugernes private kopiering af digitale værker. En låner kan således ikke bede en bibliotekar om at hjælpe til med at kopiere en fil indeholdende en artikel i digital form.

Et bibliotek kan derfor – men er også forpligtet til – at være borgerne behjælpelige med vejledning og en vis praktisk hjælp. I praksis kender de fleste den situation, hvor de beder personalet om hjælp til at finde en bestemt bog eller få råd om tidsskrifter eller lydbøger. Bibliotekaren har måske fulgt os ned til den relevante hylde eller beskrevet bibliotekets opbygning og systematik for os. Har der været en kopimaskine til rådighed, har de ansatte måske forklaret os, hvordan kopimaskinen bruges, når vi har ønsket os en kopi af eksempelvis en artikel.

Der har aldrig været stillet spørgsmålstejn ved berettigelsen af den service – fordi sådan rådgivning og hjælp er en naturlig og integreret del af den lovbestemte serviceydelse i biblioteksloven. Omvendt har det aldrig været hensigten med biblioteksloven, at folkebibliotekerne aktivt skulle bistå borgerne med ulov-

ligheder eller private gøremål, som ikke fremmer formålet i biblioteksloven. Dette er navnlig blevet aktuelt ved Internetbrug, hvor bibliotekerne ikke er forpligtet til at servicere borgerne i forbindelse med deres private kommunikationsformål – for eksempel skrive mails eller føre samtaler i chat-rooms, foretage bankforretninger eller indkøb. Vejledning i privat sludren eller betaling af regninger fremmer hverken oplysning, uddannelse eller kulturel aktivitet.

Grænsen for bibliotekernes servicepligt og -ret fortolkes således i lyset af formålet med bibliotekerne. Har en borger fundet en oplysende artikel på et elektronisk baseret multimedie, og ønsker at printe artiklen, er det en naturlig del af biblioteksvirksomheden, at de ansatte vejleder om, hvordan printer-systemet virker. Herfra er der ikke langt til at vejlede borgeren om, hvordan artiklen kopieres elektronisk til en USB-nøgle eller anden lagerenhed. Der er tale om vejledning i informationssøgning, som fremmer bibliotekslovens formål. Vejledningen må anses for at være *forvaltningsretlig* lovlig. Indenfor de givne ressourcemæssige rammer er der endda i et vist omfang pligt til at give denne vejledning, da bibliotekerne ellers ikke leverer den ydelse, som de er sat til at levere af lovgiver.

Program for Danmarks Forsknings- biblioteksforenings Vinterinternatmøde 2008

Se program og
tilmelding på
www.dfd.dk

Plads til begejstring – ledelse og medarbejdere i forandring.

De mange institutionssammenlægninger, som i disse år er blevet trenden, kræver god ledelse og analytiske og engagerede medarbejdere.

Moderne offentlige institutioner står i et krydspres mellem et stadig behårdt krav om stigende effektivitet og at skabe udvikling og fornyelse gennem selvudvikling.

Der er stort behov for at kende og måske endda påvirke sin organisations værdier og bruge dem aktivt i det strategi-

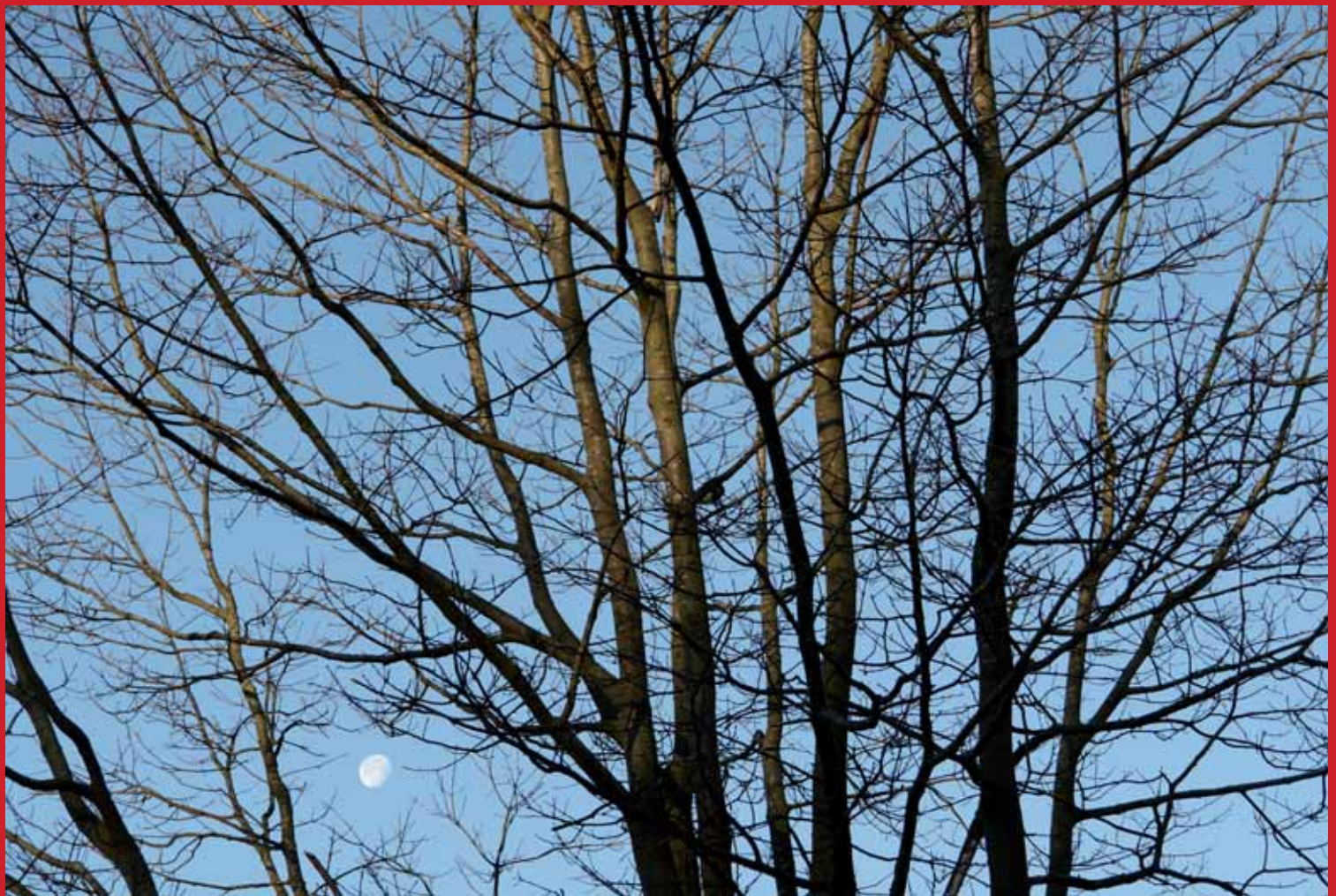
ske arbejde. Men det er ikke nok. Kommunikation, kreativitet og innovation er ikke bare nødvendig, men udgør selve grundelementerne i bibliotekernes fremtid.

Der skal skabes balance mellem udfordringer og kompetencer og der skal fokuseres på det positive. Dialog er en stor udfordring både for lederen og for medarbejderen. Kan ”det lille klap på skulderen” motivere? Hvordan skal den interne kommunikation mellem ledelse og medarbejdere understøtte den gode og innovative arbejdsplads? Går forandringsprocessen i virkeligheden ud på at ændre

organisationskulturen fra kedsomhed til begejstring?

Danmarks Forskningsbiblioteksforening inviterer hermed ledere og medarbejdere til at diskutere veje til forbedringer på vinterinternatmødet **31. januar og 1. februar 2008** på Klarskovgaard ved Korsør.

Med venlig hilsen
Claus Vesterager Pedersen
Formand

DF Revy Kort nyt

LIBER EXECUTIVE DIRECTOR

Do you want to play a key role in setting the European research library agenda?

LIBER wishes to employ a full-time Executive Director who will drive forward its goals and future development. Job details and an application form are available on the LIBER website at www.libereurope.eu/.

LIBER (The Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche/Association of European Research Libraries) represents 370 member institutions from more than forty countries and is the principal association of European research libraries.

Biblioteket og de sociale netværk

OCLC har netop udgivet en ny interessant rapport med titlen "*Sharing, Privacy and Trust in Our networked World*", der blandt andet handler om bibliotekernes nuværende og kommende mulige roller i forbindelse med brugernes sociale netværk.

Rapporten kan købes i bogform eller downloades i PDF:

www.oclc.org/reports/sharing/default.htm

Forsk.bib-listen

Det er nu muligt at sende HTML-baserede mails via forsk.bib-listen. Har du brug for at videre-sende en HTML-kodet invitation til et interessant arrangement eller blot spice dit budskab lidt op, kan det nu også gøres via Forsk.bib-listen.

Årbogen Nordisk Litteratur stopper

På grund af strukturreformen for det nordiske kultursamarbejde har Nordisk Ministerråd besluttet at nedlægge NORDBOK – den Nordiske Litteratur og bibliotekskomiteé. Det betyder at tidsskriftet "*Nordisk litteratur*" (en årbog), der repræsenterer et stort antal bøger fra alle Nordens lande, ophører. Tidligere udgaver af "*Nordisk Litteratur*" kan stadig findes online på: www.nordic-literature.org

Svensk projekt for Open Access

Det Kongelige Bibliotek i Stockholm har fået 1,5 mill. SVK til et stort projekt for at etablere en samlet indgang til al svensk videnskabelig publicering. Formålet er at øge synlighed og adgang til svensk forskning – ikke mindst i elektronisk form. Samtidig vil man understøtte en udvikling, hvor en stadig større del af svensk videnskabelig publicering er frit tilgængelig i fuld tekst på nettet. Projektet ledes af Uppsala Universitetsbibliotek i samarbejde med universitetsbiblioteket i Lund og Göteborg og Libris ved KB i Stockholm.

DF Revy online

Redaktionen har arbejdet ihærdigt på Open Access til bladet og hvad deraf følger af ind-datering og uploads af artikler – dvs. synlighed på Internettet: www.dfrevy.dk.

Vi satser på at gå online fra årsskiftet 2007/08 og dermed give adgang til DF Revy for en langt større læserskare. Nærmere information udsendes via Forsk.bib-listen.

Kildekritik

Wikipedia – det populære online leksikon skrives og redigeres af alle som føler sig "kaldet" til det og udtrykket "jeg har det sort og hvidt", bør vel efterhånden tages med et gran salt. Alle kan benytte sig af muligheden for at publicere og redigere informationer på Wikipedia – også den, der har et bestemt politisk ærinde. *Der Spiegel Special* (2007:3) har afsløret at hundreder af artikler er blevet manipuleret af kilder, der kan spores til den tyske Rigsdag og regering. Vatikanet og CIA har også været aktive – sidstnævnte har f.eks. givet informationer om den iranske præsident; informationer, som BBC forgæves har forsøgt at få bekræftet fra CIA.

Afsløringerne er sket på basis af programværktøjet Wikipedia Scanner, som kan føre anonyme Wikipedia-redigeringer tilbage til de organisationer, hvor disse redigeringer tilsyneladende oprindeligt kom fra.

2008 JANUAR	22. - 23.	Berlin, Tyskland	Academic Publishing in Europe, Innovation & Publishing. www.ape2008.eu/
	25. - 26.	Middelfart	Det digitale møde med brugeren. Statsgruppens Internatmøde. http://grupper.bf.dk/stat/
	28.	Kastrup, Kbh.	Det Digitale Kompetencelandkort. Konference. BF, CEDI og Computerworld. www.cedi.dk/visNyhedMedRespons.aspx?ID=5374
	28. - 30.	Zadar, Kroatien	Providing Access to Information for Everyone. BOBCATSSS 2008. www.bobcatsss2008.org/
JAN/FEB	31 - 01	Klarskovgaard, Korsør	DF's Vinterinternat. Endeligt program udsendes via DF's hjemmeside. www.dfd.dk
MARTS	30.3 - 01.4.	London	Beyond Discovery. The Bloomsbury Conference. EUSIDIC - CLSIG Conference. www.eusidic.net/
APRIL	01.- 02.	AUB, Aalborg	Learning, Innovation and the Use of Information. Konference. www.learningobjectsweb.dk/Konference.html OBS ny dato!
	08. - 12.	Budapest og Dresden	Lessons Learned: Learning from the Past to plan for the Future. 13th Seminar of The LIBER Architecture Group. www.zhbluzern.ch/LIBER-LAG/lagensb.htm
	21. - 23.	Lund, Sverige	Fourth Nordic Conference on Scholarly Communication NCSC 2008. www.lub.lu.se/hcsc
JUNI	05. - 07.	Maribor, Slovenia	Get the Good CRIS Going. 9th international Conference on Current Research Information Systems (CRIS 2008). www.uni-kassel.de/wiss_tr/CRIS2008
AUGUST	04. - 06.	Seattle, Washington USA	Building Effective, Sustainable, Practical Assessment. 2nd Library Assessment conference. www.libraryassessment.info/
	10. - 15.	Québec, Canada	Libraries without borders: Navigating towards global. understanding. 74th IFLA General Conference and Council. www.ifla.org/IV/ifla74/index.htm
	20. - 22.	Turku, Finland	Information behavior on the internet. Creating Knowledge V Conference. www.congress.utu.fi/creatingknowledge2008/
	21. - 23.	Lund, Sverige	Fourth Nordic Conference on Scholarly Communication NCSC 2008. www.lub.lu.se/hcsc

Afsender

DF sekretariatet
Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Tangen 2
8200 Århus N

Returneres ved vedvarende adresseændring

Fra Baglinjen

En kort men hed affære...

Fredag den 26/10 dukkede en lakonisk pressemeddelelse om Lars Qvortrups afgang som rektor op på forsiden af Danmark Biblioteksskoles hjemmeside. Såvel på de studerendes diskussionsforum www.biblnet.dk, som i kantinens meningsudvekslinger var tendensen i reaktionerne overordnet set den samme: Delte, men følelsesladede – og baseret på gisninger. Ingen vidste rigtigt noget. Hverken på rektorbloggen, studienet eller via skolens mailsystem modtog Biblioteksskolens studerende supplerende information, der kunne besvare det åbenlyse spørgsmål: Hvorfor?"

Ønskejobbet, stod der godt nok i pressemeddelelsen, om den dekanstilling, som L. Qvortrup forlader DB til fordel for. Konklusionen, at jobbet som rektor på DB så ikke var noget drømmejob, lå lige for – og dén sved. For blev der taget imod en rektor med åbne arme, da han tiltrådte, var det Qvortrup.

Den uventede rektor-exit blev få dage efter fulgt op af meddelelsen om de drastiske omlægninger af skolens bibliotek. Uden tvivl blot udtryk for dårlig timet kommunikation af triste, men i øvrigt ikke relaterede nyheder. Men det tog sig unægtelig anderledes ud, som det stod der.

Jeg mødte formanden for De Studerendes Råd, Jon Kjær Amundsen for et interview om situationen, set fra de studerendes vinkel:

Hvad var din umiddelbare reaktion, da du hørte om LQ's afgang?

"Overraskende, og ærgerligt at han fratræder. Måske ikke så underligt, når man ved, hvad han står for og DPU trækker; men et stort problem, også i forhold til de voldsomme reaktioner. Lidt mærkeligt, at man først får beskeden om, at han er gået af og så efterfølgende beskeden om store nedskæringer i bevillingerne til biblioteket.

Det, der har været mest uheldigt er, at skolens ledelse har været dårlig til at formidle informationerne til skolens studerende. Nyhedsstrømmen på skolen har løbet i form af rygter og ikke som reel information, derfor er det svært at vurdere, hvad der overhovedet sker.

Vi har indgivet en klage til skolen over den manglende direkte information til de studerende, herunder De Studerendes Råd. Klagen har først og fremmest baggrund i den manglende information vdr. omlægningen af biblioteket, men tingene hænger jo sammen."

Hvordan vil du vurdere Qvortrups rektor-tid?

"En stor del af de studerende, og undervisere også, for den sags skyld, var ellevilde, da han tiltrådte. Men var det smart, lige pludselig at sætte en forsker til et administratorjob, når nu han mister muligheden for at forske i det, han brænder for? Det kan være et relevant spørgsmål, når man ser bagud."

Er det på baggrund af denne "ellevildhed", vi skal se de voldsomme reaktioner på hans afgang? Der er også følelser i det?

"Klart – folk havde forventet mere! Men så er det også man skal huske på, at en rektor gør ikke hele skolen. Vi har en stor bunke

fantastiske undervisere, og studerende for den sags skyld, som er med til at skabe skolens identitet. Man troede måske, at Qvortrup kom som en frelsende engel, men vi bør ikke glemme, vi har de her fantastiske undervisere, som har kompetencerne til at skabe en fantastisk uddannelse."

Dyveke Sijm, 5.semester.

Danmarks Biblioteksskole, Kbh.
dyvekesijm@gmail.com